Region Stockholm

Regionstyrelsen

PROTOKOLL
2021-05-18

RS 2021-0043

§ 88
Förslag till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen

RS 2020-0780

Ärendebeskrivning

I syfte att operationalisera och konkretisera den regionala utvecklingsstrategin RUFS 2050 och det regionala tillväxtarbetet i Stockholms län fick tillväxt- och regionplanenämnden i budgeten 2019 (LS 2017-1455) ett uppdrag av regionfullmäktige att ta fram en heltäckande näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen.

Tillväxt- och regionplanenämnden beslutade den 14 december 2020 att överlämna ett förslag till remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi (TRN 2019-0077) till regionstyrelsen. Efter ett remissförfarande föreslås ett reviderat förslag till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen.

Strategin tar sin utgångspunkt i globala trender, Stockholmsregionens styrkor och utmaningar samt analyser från Region Stockholm och andra aktörer. Strategin beskriver vad som behöver prioriteras för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt i Stockholmsregionen.

Näringslivs- och tillväxtstrategin innefattar även regionens Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering, vilken är ett villkor för att använda det europeiska regionalfonds-programmet i Stockholmsregionen.

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Förslag Näringslivs- och tillväxtstrategi
Tillväxt- och regionplanenämndens protokollsutdrag den 14 december 2020
Tillväxt- och regionplaneförvaltningens tjänsteutlåtande den 4 december 2020
Remissammanställning den 24 mars 2021
Utdrag protokoll Centrala Samverkansgruppen den 11 maj 2021

Yrkanden

Ordförande Irene Svenonius (M) yrkar bifall till regionrådsberedningens förslag i skrivelse den 5 maj (bilaga).
Anna Sehlin (V) yrkar bifall till eget förslag om återremiss (bilaga).

Proposition
Ordföranden frågar först på Anna Sehlins (V) förslag om återremiss och finner att regionstyrelsen beslutar att avgöra ärendet idag.
Ordföranden frågar därefter på regionrådsberedningens förslag till beslut och finner att regionstyrelsen beslutar i enlighet med detta.

Beslut
Regionstyrelsen föreslår att regionfullmäktige beslutar följande.

1. Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen antas och gäller till och med år 2026.

2. Tillväxt- och regionplanenämnden uppdras att initiera arbetet med att genomföra strategin.

S-ledamöterna och V-ledamöterna deltar ej i beslutet.

Reservation
Anna Sehlin (V) anmäler reservation från V-ledamöterna till förmån för eget förslag om återremiss.

Expedieras till
Akten
Regionfullmäktige

Regionstyrelsen

Förslag till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen

Föredragande regionråd: Gustav Hemming

Ärendebeskrivning

I syfte att operationalisera och konkretisera den regionala utvecklingsstrategin RUFS 2050 och det regionala tillväxtarbetet i Stockholms län fick tillväxt- och regionplanenämnden i budgeten 2019 (LS 2017-1455) ett uppdrag av regionfullmäktige att ta fram en heltäckande näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen.
Tillväxt och regionplanenämnden beslutade den 14 december 2020 att överlämna ett förslag till remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi (TRN 2019-0077) till regionstyrelsen. Efter ett remissförfarande föreslås ett reviderat förslag till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen.

Strategin tar sin utgångspunkt i globala trender, Stockholmsregionens styrkor och utmaningar samt analyser från Region Stockholm och andra aktörer. Strategin beskriver vad som behöver prioriteras för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt i Stockholmsregionen. Näringslivs- och tillväxtstrategin innefattar även regionens Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering, vilken är ett villkor för att använda det europeiska regionalfonds-programmet i Stockholmsregionen.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen föreslår att regionfullmäktige beslutar följande.

1. Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen antas och gäller till och med år 2026.

2. Tillväxt- och regionplanenämnden uppdras att initiera arbetet med att genomföra strategin.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrådsberedningen instämmer i regiondirektörens tjänsteutlåtande vill i övrigt anföra följande:

Stockholmsregionen är ett av Sveriges viktigaste kugghjul för ökad tillväxt och konkurrenskraft. Med 25 procent av Sveriges totala varuexport, 45 procent av alla utländska direktinvesteringar och 53 procent av alla huvudkontor i Norden står regionen både för värdeskapande tjänste- och varuproduktion, men bidrar också till värdeskapandet och konkurrenskraften för näringslivet i landets övriga regioner. Enligt EU-kommissionen var Stockholmsregionen år 2019 den mest konkurrenskraftiga regionen i Europa.

Region Stockholms förhoppning är att denna strategi ska göra oss ännu starkare, och skapa ett bättre näringslivsklimat där små och medelstora företag kan utvecklas och expandera, dit internationella talanger vill flytta och där hållbara innovationer får ta plats och växa. Region Stockholm vill med våra insatser, och i samverkan med andra aktörer, vidmakthålla och utveckla ett modernt näringslivsklimat i världsklass.

Ett gott näringslivsklimat speglar ett samhälle där det generellt är enkelt för individer att ta initiativ och förverkliga idéer och drömmar. En god näringslivsutveckling är också avgörande för välstånd och finansiering av välfärd, samtidigt som det skapar jobb som i sig är en förutsättning för livskvalitet, hälsa, delaktighet och social sammanhållning. Dessa aspekter är särskilt viktiga i ett samhälle där segregation, utanförskap, bidragsberoende, otrygghet och sociala klyftor utgör växande problem.

Omställningen till ett hållbart och förnybart samhälle är en avgörande viktig process i sig, men erbjuder också för Stockholmsregionen, med vår höga kunskapsnivå och ambitiösa hållbarhetsambitioner, en unik möjlighet till goda affärer, fler jobb och bättre konkurrenskraft. Regionen behöver främja innovation som syftar till hållbara varor, produkter och tjänster.

Stockholmsregionen är en kunskapsregion, och samspelet mellan ett dynamiskt och diversifierat näringsliv, världsledande akademier och utbildningssystem, funktionella och specialiserade innovationsmiljöer och offentliga aktörer som både vidmakthåller en god infrastruktur i ordets bredaste mening, erbjuder testbäddar, och är kapabla att kraftsamla kring viktiga regionala behov, har potential att ytterligare stärka vår position.

Stockholmsregionen är dessutom Nordens största storstadsregion med allt från medeltida stadskärnor, campus- och innovationsområden, industristäder, förorter samt landsbygd och skärgård. Tillväxt- och näringslivsstrategin är för denna region, med dess unika bredd och diversitet, utformad för vara generellt tillämpbar i hela regionen enligt principen ingen nämnd, ingen glömd.

Region Stockholms direkta tillväxtverktyg är begränsade och många andra privata och offentliga aktörer har väl så stort inflytande över regionens långsiktiga konkurrenskraft. Men med strategisk styrning av våra egna

verktyg och utsträckta händer, inriktade på samverkan för regionens bästa, hoppas vi likväl att denna strategi ska skapa stora multiplikatoreffekter för fler jobb, ökat välstånd och en i alla avseenden hållbar samhällsutveckling.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Förslag Näringslivs- och tillväxtstrategi
Tillväxt- och regionplanenämndens protokollsutdrag den 14 december 2020
Tillväxt- och regionplaneförvaltningens tjänsteutlåtande den 4 december 2020
Remissammanställning den 24 mars 2021

Irene Svenonius

Gustav Hemming

Region Stockholm

REGIONSTYRELSEN

2021-05-18

Vänsterpartiet

Ärende nr 12
RS 2020-0780

Förslag till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen

Hållbar utveckling anses allmänt innefatta en ekologisk, social och ekonomisk dimension. Tyvärr kan vi konstatera att denna strategi för ensidigt riktar in sig på att skapa ekonomisk tillväxt. Vi ställer oss tveksamma till att Stockholms näringsliv har behov av detta. Vi menar att det behov som finns snarare är stöd för att kunna ställa om verksamheter till att bli mer ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara.

Klimat- och miljöfrågor spelar en undanskymd roll i det föreliggande strategiförslaget. Tesen i strategin är att ekonomisk tillväxt och ekologisk hållbarhet kan förenas, men som flera vetenskapliga rapporter på senare tid har visat är det i verkligheten inte möjligt. Kravet på nettonollutsläpp 2045 innebär att tillväxt i traditionell mening inte är möjlig. Detta beror på brist på energi utan växthusgasutsläpp under den aktuella perioden. Klimatmålet måste vara styrande, vilket innebär att tillväxt i form av ökad förbrukning av ändliga resurser kombinerat med utsläpp av växthusgaser inte kan ske. Vi måste anpassa vår ekonomiska politik efter klimatmålen. Många av remissvaren lyfter också att miljö-och klimataspekterna borde genomsyra hela strategin.

Avsaknaden av konkretisering av hur regionen ska leva upp till målen om ekologisk och social hållbarhet gör att vi undrar om den blågröna majoriteten tänker sig att ekonomisk tillväxt skapar värden som kan användas för att kompensera för uppkomna sociala och ekologiska problem. Det är i så fall något som kan förbättra BNP, men det är inte hållbart, inte ens ekonomiskt. Det måste alltid vara bättre att förekomma skador – ekonomiskt, likväl som ekologiskt och socialt.

Den politiska ledningen i Region Stockholm har en problematisk fixering vid att locka hit internationella huvudkontor, vilket leder till ett fokus på internationell tillgänglighet och att skapa fler direktflyglinjer. För oss är det uppenbart att detta är oförenligt med klimatmålen och målen om en hållbar region. Dessutom har vi redan i jämförelse med många andra städer många internationella huvudkontor så vi ifrågasätter marginalnyttan av att satsa ytterligare på det, särskilt när det skulle medföra högre belastning på miljön.

Vi saknar också lärdomar från coronapandemin i strategin. Det gäller exempelvis vikten av en stark och välfungerande välfärd och hur vi ställer om samhället för att anpassa oss efter klimatförändringarna. Under pandemin har stockholmarna fått semestra och söka rekreation i närområdet på ett sätt som vi inte gjort sedan flyget förändrade våra semestervanor. När hushållen inte behöver lägga pengar på dyra flygresor finns en möjlighet i hemmamarknaden. För att göra den mer attraktiv behöver den ställas om, till exempel kan det finnas behov av

mer service vid friluftsaktiviteter så att de blir tillgängliga för fler. En sådan omställning skulle också minska önskan om långväga resor med flyg.

Vänsterpartiet påtalade redan tidigt i processen kring näringslivs- och tillväxtstrategin att fackförbunden måste involveras i arbetet för att strategin ska kunna betraktas som legitim. Trots det är det uppenbart att ingen dialog har skett med facken. Det framgår dels av den förteckning över dialogtillfällen som återfinns som bilaga till strategin, dels av de möten vi själva har haft med olika fackförbund för att diskutera strategin. Vi kan konstatera att efter remissrundan så är det väldigt lite som har justerats.

Resultatet av detta är att frågor såsom arbetsvillkor och arbetsmiljö saknas helt i det förslag som nu läggs fram. Vi saknar skrivningar om vikten av rätten till arbete med goda arbetsvillkor, kollektivavtal och ett friskt arbetsliv där invånarna kan känna sig trygga och må bra. Att människor har arbete med löner som det går att leva på är en förutsättning för god hälsa.

Ett av inriktningsområdena i strategin är att stärka och utveckla små och medelstora företags konkurrenskraft. Vi vet dock att dessa företag oftare har svårare att skapa och upprätthålla bra villkor för sin personal, vilket borde adresseras i strategin. De fackliga organisationerna har också betydande kunskap om kompetensförsörjning och omställning som hade varit värdefull att ta del av i arbetet med strategin. Yrkesvux och yrkeshögskolorna har en viktig roll för att människor ska kunna yrkesväxla och precis som LO-distriktet skriver i sitt remissvar vill vi att regionen här tar ett större ansvar och tar fram en plan för strategiska platser där skolorna ska finnas samt ser över vilka yrken som har störst behov.

Trygga anställningar är inte bara en fördel för individen utan också för den offentliga ekonomin. Vi måste ifrågasätta den sociala hållbarheten i de branscher som har en stor andel anställda på korta kontrakt. Under pandemin har vi sett att till exempel besöksnäringen snabbt ställde om genom att inte förlänga visstidsanställdas avtal, vilket belastade de offentliga systemen, som socialförsäkringarna. Vi behöver en strategi som stärker dessa branschers sociala och ekonomiska hållbarhet.

Strategiförslaget fäster stor vikt vid att attrahera internationella talanger och spetskompetens. Betydligt viktigare för regionens utveckling är att locka de invånare som redan finns här att söka sig till de branscher där behovet av utbildad personal är stort. Strategin saknar också skrivningar om hur regionen arbetar med att stärka inkluderingen av personer med funktionsnedsättningar på arbetsmarknaden och när det gäller kompetensutveckling. Agenda 2030-målen används som utgångspunkt i strategin och ett av delmålen är att ”senast 2030 uppnå full och produktiv sysselsättning med anständiga villkor för alla kvinnor och män, inklusive ungdomar och personer med funktionsnedsättningar, samt lika lön för likvärdigt arbete”. Funktionsrätt Stockholms län lyfter en viktig fråga i sitt remissvar, att de vill se ett förtydligande gällande vad det innebär att tillståndsregler ska lättas upp och ser risken att det inte ställs tillräckligt starka etiska krav.

Strategiförslaget nämner ingenting om folkhälsa och hur de ökande klyftorna i regionen påverkar medellivslängden bland invånarna. En del av lösningen ligger i att fler gymnasielever klarar utbildningen, i trygga anställningar och i minskade löneskillnader. En rapport från Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin visar exempelvis att det är fyra gånger högre risk att dö i covid-19 i gruppen med lägst inkomst jämfört med gruppen med

högst inkomst. Arbetet med folkhälsofrågor måste därför gå hand i hand med det näringslivsfrämjande arbetet.

Vi kan tyvärr konstatera att den blågröna majoriteten i arbetet med strategin mer har riktat in sig på att stärka näringslivets konkurrenskraft än på att skapa en mer inkluderande och jämlik region. Vänsterpartiet vill tvärtom att ledstjärnan i regionens utvecklingsarbete ska vara att åstadkomma en grön, jämlik och rättvis omställning av samhället. Med anledning av ovan nämnda fundamentala brister i en strategi som syftar till att vara ett underlag för prioriteringar i det regionala näringslivs- och tillväxtarbetet yrkar vi på återremiss och om kravet på återremiss faller deltar vi inte i beslutet.

Förslag till beslut

att återremittera ärendet

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Magnus Kristiansson

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-04-14

RS 2020-0780

Regionstyrelsen

Förslag till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen

Ärendebeskrivning

I syfte att operationalisera och konkretisera den regionala utvecklingsstrategin RUFS 2050 och det regionala tillväxtarbetet i Stockholms län fick tillväxt- och regionplanenämnden i budgeten 2019 (LS 2017-1455) ett uppdrag av regionfullmäktige att ta fram en heltäckande näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen.

Tillväxt och regionplanenämnden beslutade den 14 december 2020 att överlämna ett förslag till remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi (TRN 2019-0077) till regionstyrelsen. Efter ett remissförfarande föreslås ett reviderat förslag till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen.

Strategin tar sin utgångspunkt i globala trender, Stockholmsregionens styrkor och utmaningar samt analyser från Region Stockholm och andra aktörer. Strategin beskriver vad som behöver prioriteras för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt i Stockholmsregionen.

Näringslivs- och tillväxtstrategin innefattar även regionens Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering, vilken är ett villkor för att använda det europeiska regionalfonds-programmet i Stockholmsregionen.

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Förslag Näringslivs- och tillväxtstrategi
Tillväxt- och regionplanenämndens protokollsutdrag den 14 december 2020
Tillväxt- och regionplaneförvaltningens tjänsteutlåtande den 4 december 2020
Remissammanställning den 24 mars 2021

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen föreslår att regionfullmäktige beslutar följande.

1. Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen antas och gäller till och med år 2026.
2. Tillväxt- och regionplanenämnden uppdras att initiera arbetet med att genomföra strategin.

Regionledningskontorets förslag och motivering
Sammanfattning
I syfte att operationalisera och konkretisera den regionala utvecklingsstrategin RUFS 2050 och det regionala tillväxtarbetet i Stockholms län fick tillväxt- och regionplanenämnden i budgeten 2019 (LS 2017-1455) ett uppdrag av regionfullmäktige att ta fram en heltäckande näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen. Tillväxt och regionplanenämnden beslutade den 14 december 2020 att överlämna ett förslag till remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi (TRN 2019-0077) till regionstyrelsen. Efter ett remissförfarande föreslås ett reviderat förslag till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen.

Strategin tar sin utgångspunkt i globala trender, Stockholmsregionens styrkor och utmaningar och analyser från Region Stockholm och andra aktörer. Strategin beskriver vad som behöver prioriteras för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt i Stockholmsregionen.

Strategin är uppbyggd i fyra kapitel:

1. Utgångsläge, utmaningar och styrkeområden, hållbar utveckling och förutsättningar för näringsliv och tillväxt
2. Strategisk inriktning, med insatser inom fyra olika inriktningsområden
3. Stockholmsregionens forskning- och innovationsstrategi för smart specialisering
4. Genomförande och uppföljning – processen framåt ut med handlingsplaner, genomförandeplaner och utvecklingsprojekt.

Strategin är ett vägledande dokument som ska underlätta dialog och samsyn mellan regionens utvecklingsaktörer i det kommande arbetet med bland annat handlings- och genomförandeplaner.

Remissförslaget till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen har skickats på remiss till 240 aktörer under perioden 22 december 2020

till och med den 5 mars 2021. Totalt inkom 68 svar på remissen (utöver 14 aktörer som svarade att de inte hade några synpunkter).

Många av remissinstanserna är positiva till att en strategi för näringsliv och tillväxt utarbetas och uttrycker sitt stöd till strategins inriktningsområden och insatser som de tycker ligger väl i linje med regionens utvecklingsbehov inom området. Justeringar har gjorts utifrån remissvaren, bland annat har hållbarhetsperspektivet lyfts fram tydligare.

Bakgrund
Region Stockholm har ansvar för regional utveckling för Stockholms län i enlighet med lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar samt förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete. I november 2020 antog regionfullmäktige den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFS 2050, som Stockholmsregionens utvecklingsstrategi i linje med riktlinjerna för det regionala utvecklingsansvaret.

I syfte att operationalisera och konkretisera den regionala utvecklingsstrategin RUFS 2050 och det regionala tillväxtarbetet i Stockholms län fick tillväxt- och regionplanenämnden i budgeten 2019 ett uppdrag av regionfullmäktige att ta fram en heltäckande näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen.

Näringslivs- och tillväxtstrategin innefattar även regionens Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering, vilken är ett villkor för att använda det europeiska regionalfonds-programmet i Stockholmsregionen[1].

Förslag till remissversion till Näringslivs- och tillväxtstrategi har tagits fram i bred samverkan med regionens aktörer genom workshops, dialogmöten och skriftliga inspel.

Tillväxt- och regionplanenämnden fattade, på sitt möte den 14 december 2020, beslut om att överlämna en remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategin till regionstyrelsen för fortsätt beredning (TRN 2019-0077).

[1] Forsknings- och innovationsstrategin var även ute på remiss i september 2020 i inom ramen för remissen för förslag till operativt regionalt program för europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027.

Överväganden
Näringslivs- och tillväxtstrategin – innehåll
Strategin tar sin utgångspunkt i globala trender, Stockholmsregionens styrkor och utmaningar samt analyser, såväl de ovan nämnda som andra rapporter och analyser från Region Stockholm och andra aktörer.

Strategin tar upp vad som behöver prioriteras för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt i Stockholmsregionen. Näringslivs- och tillväxtstrategin är ett vägledande dokument som ska underlätta dialog och samsyn mellan regionens utvecklingsaktörer. Strategin visar vad regionens aktörer behöver fokusera kring för att i senare skede ta fram åtgärder vilka kan ske i form av exempelvis handlingsplaner, genomförandeplaner eller utvecklingsprojekt som visar hur arbetet ska bedrivas och vem som gör vad.

Strategin är uppbyggd i följande fyra kapitel:

Kapitel 1: En regional strategi för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt
I detta kapitel beskrivs utgångsläget för näringsliv och tillväxt, både ur ett globalt perspektiv med konkurrens och globala trender samt de utmaningar som finns för Stockholmsregionen. Det görs även en koppling till de hållbarhetsmål som finns.

I Näringslivs- och tillväxtstrategin lyfts sex viktiga förutsättningar för att Stockholmsregionen ska kunna vara en attraktiv för investeringar och företagsetableringar samt ha ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv med en hållbar tillväxt upp.

Kapitel 2: Strategisk inriktning
Med utgångspunkt i globala trender, Stockholmregionens styrkor och utmaningar, analyser och i bred dialog med regionens aktörer genom samtal, workshops och skriftliga inspel har den strategiska inriktningen med fyra inriktningsområden identifierats.

De strategiska inriktningsområdena ska bidra till att stärka Stockholmsregionens internationella konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom gemensam kraftsamling och samordning.

De fyra inriktningsområdena är:
1. Stärk och utveckla forskning och innovation och smart specialisering

2. Stärk och utveckla små och medelstora företags konkurrenskraft
3. Stärk och utveckla export, internationalisering och investeringar
4. Stärk och utveckla strategisk kompetensförsörjning

Kapitel 3: Forskning- och innovationsstrategi för smart specialisering
Europeiska kommissionen ställer krav på regionala forsknings- och innovationsstrategier för smart specialisering för finansiering av insatser för forskning, innovation och teknisk utveckling ur den regionala utvecklingsfonden (ERUF). Syftet är att identifiera och prioritera ett begränsat antal spetsområden där offentliga medel för forskning och innovation förväntas göra mest nytta och där regionala aktörer har goda förutsättningar att utveckla internationell konkurrenskraft.

Denna del fanns även med som en del av förslaget till operativt program för ERUF 2021–2027 som skickades på remiss 26 augusti till och med den 15 oktober 2020 (RS 2020-0369).

Kapitel 4: Genomförande och uppföljning
I detta avslutande kapitel beskrivs hur den fortsatta processen för att genomföra strategin ser ut. Hur handlingsplaner, genomförandeplaner och utvecklingsprojekt inom de olika inriktningsområdena tas fram. Hur och när de olika insatserna ska genomföras och vilka aktörer som är en del av genomförandet.

Strategin kommer att följas upp i samband med den årliga RUFS 2050-uppföljningen.

Samverkansprocess
Arbetet med Näringslivs- och tillväxtstrategin har haft en styrgrupp med en blandning av representanter, både politiker och tjänstemän, från Region Stockholm, Storsthlm, Södertälje kommun, Stockholm Business Region och Stockholms Handelskammare.

Näringslivs- och tillväxtstrategin har tagits fram i bred samverkan med regionens aktörer, såsom akademi, främjandeaktörer, branschorganisationer, offentliga organisationer och myndigheter. Strategin bygger på en samlad regional kompetens genom workshops, dialog-, förankrings och informationsmöten. Som en viktig del i samverkan har även strategin remitterats brett, se mer om detta nedan.

Synpunkter från remiss
Remissförslaget till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen har skickats på remiss till 240 aktörer under perioden 22 december 2020 till och med den 5 mars 2021. 14 aktörer svarade att de avstod, 68 lämnade skriftliga svar.

Alla remissinstanser, som kommenterade detta, är positiva till att en strategi för näringsliv och tillväxt utarbetas och tycker att det är viktigt att näringslivs- och tillväxtfrågorna hanteras samlat, vilket är avgörande för en hållbar utveckling i regionen. Många av de som svarade på remissen uttrycker sitt stöd till strategins inriktningsområden och insatser som de tycker ligger väl i linje med regionens utvecklingsbehov inom området.

Flera remissinstanser skriver att det är bra att Näringslivs och tillväxtstrategin tar upp hållbarhet, men att hållbarhetsperspektivet behöver synas tydligare genom hela dokumentet och i insatserna.

Nedan listas de väsentliga justeringar som är gjorda i förhållande till tillväxt- och regionplanenämndens remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategin baserat på inkomna remissvar (se bilaga *Remissammanställning den 24 mars 2021* för en utförligare beskrivning av remissvaren).

- Hållbarhetsperspektivet har lyfts fram både i inledningen såväl som i inriktningsområden och insatser. Två nya insatser inom hållbarhet är:
    - Främja forskning och innovation för hållbara varor och tjänster
    - Stöd omställningen i små- och medelstora företag
- Insatserna gällande regelförenkling och planeringsfrågor under ”Små och medelstora företags konkurrenskraft” är justerade för att renodla och konkretisera insatserna
- Skrivelser om det storregionala perspektivet har lagts till
- Mikroföretagen har synliggjorts
- Sjötransporter och hamnar har lagts till i insatser för internationell tillgänglighet
- Ett förtydligande har gjorts att Näringslivs- och tillväxtstrategin har samma giltighetstid som RUFS 2050, det vill säga till 2026

Bedömning är att synpunkter på valda områden med tillhörande insatser i de flesta fall har omhändertagits. Ansvaret för genomförandet av strategin är fördelat på flera olika aktörer i regionen vilket medför att Region Stockholm inte kan tidsätta aktiviteter i genomförandet som ägs av andra,

även om detta har efterfrågats. Det är en fråga om samordning mellan flera aktörer där aktörerna gemensamt måste komma fram till vad som är prioriterat under aktuell tidpunkt, vem som ska göra vad och hur.

Gällande infrastruktur instämmer Region Stockholm i att det är viktigt, men separata processer för detta finns vid sidan av näringslivs- och tillväxtarbetet (exempelvis Länsplanearbetet, RUFS 2050, Stockholmsöverenskommelsen och Sverigeförhandlingarna samt i det storregionala perspektivet En bättre Sits) vilket gör att infrastruktur inte är lika framträdande i Näringslivs- och tillväxtstrategin.

Medverkan i genomförande av beskrivna insatser
Alla de remissinstanser som lämnats svar är positiva till framtagandet av strategin och vill på olika sätt delta i det fortsatta arbetet för att implementera den. Det är tydligt i remissvaren att aktörerna i regionen besitter kompetens och bredd för arbete med näringslivs- och tillväxtfrågor.

Då Näringslivs- och tillväxtstrategin bygger på samverkan är det en styrka att så många av regionens aktörer är så positivt inställda till fortsatt och utökad samverkan inom deras verksamhetsområden.

Ekonomiska konsekvenser
Ett beslut att godkänna förslaget till Näringslivs- och tillväxtstrategin för Stockholmsregionen har inga omedelbara ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Tillväxt- och regionplanenämnden

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2021-04-14

Näringslivs- och tillväxtstrategi

för Stockholmsregionen

FÖRSLAG

Innehållsförteckning

Det här är Stockholmsregionens näringslivs- och tillväxtstrategi 3
1. En regional strategi för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt ... 5
1.1 Ett starkt utgångsläge i hård global konkurrens 5
1.2 Globala trender 6
1.3 Tuffa utmaningar 7
1.4 En hållbar Stockholmsregion 7
1.5 Förutsättningar för näringsliv och tillväxt 9
2. Strategisk inriktning 14
2.1 Stärk och utveckla forskning, innovation och smart specialisering 14
2.2 Stärk och utveckla små- och medelstora företags konkurrenskraft 17
2.3 Stärk och utveckla internationalisering, export och investeringar 19
2.4 Stärk och utveckla strategisk kompetensförsörjning 22
3. Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering 27
3.1 Life science, vård och hälsa 27
3.2 IKT, tech och digitalisering 28
3.3 Industriell omställning genom hållbar produktion 29
3.4 Klimat- och miljösatsningar för hållbar stadsutveckling 29
3.5 Insatser för uppfyllande av nödvändiga villkor 30
4. Genomförande och uppföljning 32
4.1 Samverkan för genomförande 32
4.2 Uppföljning 34

Det här är Stockholmsregionens näringslivs- och tillväxtstrategi

Stockholmsregionens näringslivs- och tillväxtstrategi är en konkretisering av den regionala utvecklingsstrategin, RUFS 2050[1]. Näringslivs- och tillväxtstrategin innefattar även Stockholmsregionens forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering. Strategin visar på *vad* regionens aktörer måste fokusera på för att i senare skede utarbeta handlingsplaner, genomförandeplaner och utvecklingsprojekt som visar *hur* utvecklingsarbetet ska bedrivas och *vem* som ska göra det. Stockholmsregionens näringslivs- och tillväxtstrategi är:

- Ett vägledande strategiskt underlag för prioriteringar i det regionala näringslivs- och tillväxtarbetet.
- Stockholmsregionens forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering.
- Ett dokument som ska underlätta samarbete, dialog och samsyn mellan regionala och lokala aktörer inom akademin, offentlig, privat och ideell sektor.

Strategin är uppdelad i fyra kapitel:

1. *Utgångsläge & förutsättningar för näringsliv och tillväxt* – Därför behövs en näringslivs- och tillväxtstrategi.

2. *Strategisk inriktning* – Fyra identifierade inriktningsområden med insatser.

3. *Stockholmsregionens forskning- och innovationsstrategi för smart specialisering* - Näringslivs- och tillväxtstrategin innehåller Stockholmsregionens Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering, som är ett villkor för finansiering av insatser för forskning, innovation och teknisk utveckling ur den europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

4. *Genomförande och uppföljning* - Hur ser processen ut framåt?

[1] Näringslivs- och tillväxtstrategin riktar sig, precis som RUFS 2050, till länets kommuner och andra berörda aktörer såsom tex innovations- och näringslivsfrämjare, stiftelser, forskningsinstitut, samverkansorganisationer, universitet och högskolor, branschorganisationer, nationella organisationer och myndigheter samt Region Stockholms egna verksamheter. Exempel på strategier som relaterar till denna strategi finns i kap. 4.1. Inom Region Stockholm kompletterar strategin andra styrande dokument inom områdena uppförande/bemötande, hållbarhet, medarbetare och arbetsmiljö, näringslivsutveckling och tillväxt, folkhälsa, forskning/utveckling/utbildning/innovation som gäller för samtliga nämnder och bolag.

En regional strategi för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt

1. En regional strategi för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt

1.1 Ett starkt utgångsläge i hård global konkurrens

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och en ledande tillväxt-, kultur- och kunskapsregion med nästan en tredjedel av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP), cirka 25 procent av Sveriges invånare, sysselsättning och varuexport samt en omfattande besöksnäring och kulturscen med stor kreativitet och nytänkande. Här finns även en stark näringslivsstruktur och förnyelseförmåga med såväl branschbredd, hög grad av specialisering och internationell konkurrenskraft, vilket gör regionen resilient och robust inför framtida utmaningar.

Regionen är en av Europas snabbast växande och mest konkurrenskraftiga storstadsregioner.

Tabell 1. Stockholmsregionen i en internationell jämförelse

Ranking	The World Smart City Award	EU Regional Competitiveness Index	Generation Z City Index	European Regional Economic Growth Index	Top Ten Startup Hubs	European Digital Social Innovation Index	The Regional Innovation Scoreboard
1	Stockholm	Stockholm	London	London	Silicon Valley	London	Zurich
2	Bristol (finalist)	London	Stockholm	Paris	Peking	Amsterdam	Ticino
3	Curitiba (finalist)	Utrech	Los Angeles	Stockholm	Stockholm	Köpenhamn	Helsningfors Nyland
4	Montevideo (finalist)	Berkshire, Buckinghamshire, Oxfordshire	Toronto	Istanbul	Tel aviv	Stockholm	Stockholm
5	Seoul (finalist)	Surrey, Öst och Väst Sussex	New York	Munchen	New York	Paris	Köpenhamn
6	Teheran (finalist)	Köpenhamn	Berlin	Dublin	Shanghai	Madrid	Östschweiz
7	-	Luxemburg	Munchen	Luxemburg	Los Angeles	Bryssel	Nordvästschweiz
8	-	Övre Bayern	San Fransisco	Stuttgart	Seol	Utrecht	Centralschweiz
9	-	Flevoland & Nordholland	Amsterdam	Oslo	Boston	Barcelona	Berlin
10	-	Helsingfors Nyland	Vancouver	Köpenhamn-Malmö	London	Edinburgh	Région Lémanique
Källa	Smart City Expo World Congress, 2019. 450 nomineringar.	EU Regional Competitiveness Index, 2019. 268 regioner.	Nestpick, 2019. 110 städer.	LaSalle E-REGI Index, 2018. 100 städer.	Sparklabs Group, 2019.	Nesta, 2019. 60 städer.	Europeiska kommissionen, 2019. 238 regioner.

Källa: Stockholm Business Region (2020)

I den regionala utvecklingsstrategin, RUFS 2050, har sju styrkeområden identifierats där näringslivet i Stockholmsregionen ligger i framkant. Dessa är: Life Science, informations- och kommunikationsteknologi (IKT), högspecialiserad industriell tillverkning, miljöteknik, finanssektorn, kulturella och kreativa näringar (KKN) samt besöksnäring.

Stockholmsregionen är Nordens finansiella centrum och är den storstadsregion i Europa efter London och Paris som har flest globala huvudkontor[2]. Regionen är en magnet för idéer som bidrar till innovationer med spridningseffekter till andra delar av Sverige, Europa och världen. Som huvudstadsregion i en av Europas mest konkurrenskraftiga ekonomier spelar regionen en viktig roll, både för Sveriges och övriga EU:s framtida hållbara tillväxt och utveckling. Befolkningsmässigt är Stockholms län

[2] Region Stockholm, *Det globala Stockholm - En kartläggning av multinationella företag med huvudkontor i Norden och Stockholmsregionen*, 2020.

Sveriges tredje största landsbygdslän[3] och det är viktigt att utveckla samspelet mellan regionens urbana och rurala miljöer, till stöd för arbetsmöjligheter, företagande och entreprenörskap i hela regionen. Det är viktigt för hela landets ekonomiska ekosystem att regionens framgångsfaktorer och konkurrenskraft kontinuerligt upprätthålls och utvecklas.

I en global kontext är Stockholmsregionen en relativt liten region beroende av god kontakt och samverkan både inom och utanför riket. I ett storregionalt perspektiv ingår Stockholms län i östra Mellansverige (ÖMS) som också utgörs av Gävleborgs län, Södermanlands län, Uppsala län, Västmanlands län, Örebro län samt Östergötlands län[4]. En storregional integrering ger en avsevärt större hemmamarknad och större underlag för ett varierat och internationellt konkurrenskraftigt näringsliv med kvalificerade näringar samt utökad arbets-, utbildnings- och bostadsmarknad. Det ger också en större mångfald av kvaliteter som är viktiga för val av bostadsort och för etablering av olika verksamheter. Genom att utöka samarbeten inom Östersjöregionen finns även möjligheter för Stockholmregionensnäringsliv att vidga sin ”hemmamarknad” som kan fungera som en hävstång att nå vidare ut i världen.

1.2 Globala trender

Globaliseringstakten har ökat under de senaste årtiondena och skapat ett alltmer omfattande transnationellt utbyte av kapital, arbetskraft och talanger, varor och tjänster samt en ökad global rörlighet. Storstadsregioner tenderar att ha störst nytta av globaliseringens effekter genom sin täthet, tillgänglighet och mångfald av människor, kompetenser och företag. Stockholmsregionen är beroende av omvärldens möjligheter samtidigt som det är avgörande hur väl regionens näringsliv kan möta den internationella konkurrensen.

Utöver globaliseringen pågår intensifierade tekniska förändringar, bl.a. digitalisering och automatisering som förändrar branschers yrkesstruktur där vissa moment rationaliseras bort, medan andra tillkommer. Denna utveckling omfattar samtliga branscher och såväl låg- som högkvalificerade yrken. Detta har blivit än mer påtagligt som en följd av covid-19-pandemins direkta påverkan på arbetsmarknaden och näringslivet, vilket även har förstärkt behoven av att matcha, utveckla och förändra befintliga kompetenskrav och yrken samt attrahera utländska talanger. Demografiska förändringar med en åldrande befolkning och en ökad medvetenhet om människans klimatpåverkan bidrar också till strukturomvandlingen.

Den globala omställningen till en långsiktigt hållbar utveckling innebär ett paradigmskifte som påverkar alla branscher och företag. Detta innebär att förutsättningarna för regionens konkurrenskraft förändras och skapar också nya affärsmöjligheter för Stockholmsregionens näringsliv som ytterligare kan stärka regionens internationella konkurrenskraft. Detta är av stor vikt för Stockholmsregionens samlade tillväxt i realiserandet av positiva samhällsförändringar i främjandet av en hållbar utveckling.

[3] Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen, 2018
[4] ÖMS 2050 - samverkan kring planering i östra Mellansverige, 2018

1.3 Tuffa utmaningar

Utgångsläget är således starkt, men trots detta gynnsamma läge är det viktigt att dessa styrkor inte tas för givna. Dagens framgång är ingen garanti för en fortsatt hög konkurrenskraft och framtida tillväxt. Förutsättningarna kan förändras snabbt, vilket inte minst covid-19-pandemin med oönskad tydlighet påvisat.

I RUFS 2050 identifieras sex utmaningar för Stockholmsregionens tillväxt och konkurrenskraft:

- Att möjliggöra befolkningstillväxt och samtidigt förbättra regionens miljö och invånarnas hälsa.
- Att vara en liten storstadsregion och samtidigt internationellt ledande.
- Att öka tryggheten i regionen samtidigt som världen upplevs som mer osäker.
- Att minska klimatpåverkan och samtidigt möjliggöra ökad rörlighet och ekonomisk tillväxt.
- Att åtgärda kapacitetsbrister samtidigt som behoven fortsätter att växa.
- Att ha en fortsatt öppen region och samtidigt stärka inkluderingen.

Det finns sociala och ekonomiska skillnader mellan och inom kommuner. Några har låga studieresultat, hög arbetslöshet och varaktigt utanförskap, inte minst bland utrikes födda. Andra har goda skolresultat, hög sysselsättningsgrad och god ekonomisk bärkraft. För att hantera utmaningarna och säkerställa långsiktig hållbarhet inom näringslivet krävs bred samverkan, en gemensam utgångspunkt och samordnade prioriteringar. Det behövs stabila och väl fungerande samverkansformer för att möjliggöra en snabb omstart och omställning.

1.4 En hållbar Stockholmsregion

Strävan efter en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling är viktig av många skäl. Näringslivs- och tillväxtpolitiken ska anpassas och bidra till att nå FN:s, EU:s, Sveriges och Stockholmsregionens hållbarhetsmål[5]. Med sina 17 mål och 169 delmål är Agenda 2030 den mest ambitiösa överenskommelsen för hållbar utveckling som någonsin har antagits. EU har åtagit sig att uppnå klimatneutralitet senast till år 2050, vilket kommer att kräva en omställning av Europas samhälle och ekonomi.

[5] https://www.sll.se/verksamhet/Regional-utveckling/strategier-och-planer-inom-regional-utveckling/klimatfardplan-2050-for-stockholmsregionen/

Bild 1. Agenda 2030- FN:s 17 globala mål

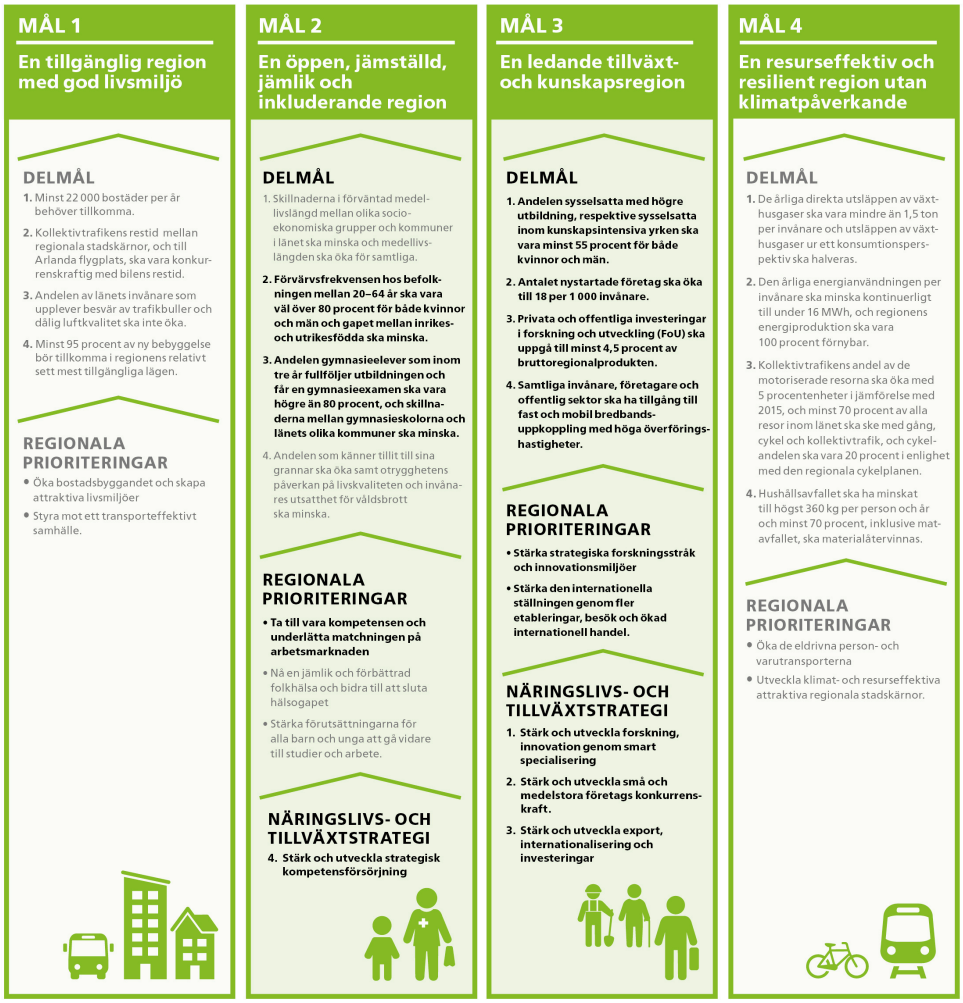
I och med att världen i allt snabbare takt inser vikten av att leva mer hållbart uppstår efterfrågan på varor och tjänster som minskar den miljöpåverkan som människans konsumtion resulterar i. Denna insikt förväntas påverka våra behov och förändra våra konsumtionsmönster mot en allt mer hållbar produktion och konsumtion. Som en följd av detta uppstår nya affärsmöjligheter och de företag som bäst anpassar sig kommer att kunna vinna marknadsandelar. Omställningen är också viktig för Stockholmsregionens möjlighet att bibehålla, och om möjligt utöka, sin starka konkurrenskraft.

Många företag i Stockholm och Sverige ligger långt fram när det gäller att styra mot hållbarhet och har en viktig roll i att driva utvecklingen i hållbarhetsfrågor mot skapandet av en hållbar Stockholmsregion. Innovativa lösningar och affärsutveckling ger mervärde för såväl företagarna som samhället och miljön. Det skapar konkurrensfördelar internationellt vilket bidrar till både tillväxt och hållbara samhällen. Hållbara varor, tjänster och lösningar kan ge stora tillväxtmöjligheter för regionens företag i framtiden.

Bild 2 – Koppling mellan Näringslivs- och tillväxtstrategin, dess inriktningsområden och RUFS 2050.

VISION

Europas mest attraktiva storstadsregion

1.5 Förutsättningar för näringsliv och tillväxt

För att Stockholmsregionen ska vara attraktiv för investeringar och företagsetableringar samt ha ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv med hållbar tillväxt måste ett flertal viktiga förutsättningar som inte primärt hör till tillväxt- och näringslivspolitiken finnas på plats. Nedanstående förutsättningar har sina egna processer vid sidan av näringslivs- och tillväxtarbetet, men deras inverkan på näringsliv och tillväxt ökar angelägenhetsgraden att förbättra dessa förutsättningar. Det innebär också att det är viktigt att beakta inverkan på näringsliv och tillväxt i arbetet med dessa frågor, även om de inte kommer att omfattas av strategins direkta insatser.

1.5.1 Bostäder, mark och lokaler

Tillgången till mark och lokaler och en välfungerande bostadsmarknad är centralt för att säkerställa en god livsmiljö för alla invånare, ge näringslivet bra utvecklingsmöjligheter och främja en hållbar tillväxt och konkurrenskraft. En bristande tillgång på bostäder kan inverka på företagens vilja och möjlighet att expandera och etablera sig i regionen. Tillgängliga, vad gäller såväl prisnivå som kötid, bostäder är en viktig del i att

attrahera kompetens till Stockholmsregionen. En väl fungerande rörlighet är viktigt för bostadsmarknadens funktionssätt.

Kommunernas översiktsplanering för markanvändning är av stor betydelse för företagen. Den fysiska planeringen behöver präglas av flexibilitet, kreativitet och samverkan mellan offentliga sektor och näringslivet[6].

1.5.2 Infrastruktur, gods och logistik

En funktionell och kapacitetsstark transportinfrastruktur är ur ett näringslivsperspektiv nödvändig för effektiva gods- och nyttotransporter, personalrekrytering samt tillgång till kunder och personliga möten[7]. Trängsel och miljöpåverkan kan påverka en regions attraktivitet och livskvalitet negativt. Ökad belastning på infrastrukturen på grund av befolkningstillväxt och ökad konsumtion minskar framkomligheten för nyttotrafiken[8]. Samhällskostnaden för köer i transportsystemet är hög. Samtidigt kan täthet vara en fördel för en hållbar och effektiv kollektivtrafik. Det behövs en funktionell infrastruktur med strategiskt lokaliserade terminaler, utbyggd kapacitet i hamnar och terminaler samt bättre förbindelse mellan dem. Från ett miljöperspektiv bör godstransporter generellt ske via sjöfart och järnväg i första hand[9].

För att få en ökad tillgänglighet bygger den föreslagna rumsliga utvecklingen i RUFS 2050 på flerkärnighet med förtätning i de regionala stadskärnorna och i de relativt sett mest kollektivtrafiknära lägena. Denna rumsliga struktur ger förutsättningar för att utveckla ett hållbart näringsliv och arbetsmarknad. Offentliga investeringar i infrastruktur och ökad transporteffektivitet lägger grunden till en långsiktig struktur som signalerar visioner och ambitioner, vilket attraherar privata investerare. Det är därför viktigt att Stockholmsregionen får den andel av de nationella infrastrukturinvesteringarna som är proportionerlig med regionens befolkningsmängd.

Digitaliseringens möjligheter öppnar upp för utvecklade produkter och tjänster samt förenklar vardagen, men ger också en ökad sårbarhet med krav på säkerhet. I stort sett hela regionens befolkning har tillgång till internet idag och utbyggnaden av snabbt bredband är hög. Samtidigt saknar ett relativt stort antal hushåll snabb uppkoppling exempelvis i vissa områden på landsbygden och i skärgården. Med näringslivets och övriga samhällets ökande behov av digital infrastruktur, ställs även högre krav på driftsäkerhet.

1.5.3 Elkraftförsörjning

I flera decennier har elanvändningen i Sverige varit konstant. Befolkningen har ökat och fler bostäder har tillkommit men tack vare energieffektiviseringar har inte användningen ökat. Nu tycks dock trenden ha vänt. Att användningen ökar betyder inte per automatik att effektbehovet blir större men beroende på hur elanvändningen ser ut över dygnets timmar kan det leda till ett ökat eleffektbehov.

---

[6] Boverket och Tillväxtverket, *Tillväxt kräver planering - En antologi om samverkan i den fysiska planeringen,* 2015.
[7] Region Stockholm, *Godsstrategi för Stockholmsregion, 2019; Regional utvecklingsstrategi för Stockholmsregion* RUFS 2050, 2018.
[8] Trafikverket, *Nationell plan för transportsystemet 2018–2029*, 2018.
[9] Region Stockholm, *Godsstrategi för Stockholmsregion, 2019; Regional utvecklingsstrategi för Stockholmsregion* RUFS 2050, 2018.

Det finns flera trender som påverkar elanvändning och därmed effektbehovet. Inom transportsektorn sker en elektrifiering av fordonsflottan, både för personbilar, kollektivtrafik och tyngre fordon samt en ökad trafik på järnvägarna som leder till ökad elanvändning. Bostadsutvecklingen kan också innebära en ökad elanvändning, beroende på hur energieffektivisering i bostadsbeståndet går. Inom industrin finns två trender. Den befintliga industrin håller på att elektrifieras för att ersätta fossilbaserade bränslen. Dessutom har det de senaste åren etablerats en ny typ av verksamheter; datacenter, som beroende på storlek har en stor elanvändning.

Den senaste tidens diskussioner om brist inom kraftförsörjningen i delar av Sverige handlar om kapacitetsbrist[10] i infrastrukturen. Problematiken ligger i att den största andelen el produceras i norra delen av Sverige och konsumeras i södra delen. På vissa platser är nätet inte tillräckligt utbyggt för att kunna leverera den effekt som krävs när elbehovet är högt. Utökad effekt begränsas av att stamnätet inte har kapacitet att leverera mer[11]. På längre sikt riskeras samhällsutvecklingsprojekt i form av utbyggnad och utveckling av exempelvis bostäder och tillhörande infrastruktur såsom järnvägar, vägtunnlar, elstolpar och tunnelbana att både försenas och försvåras. På kortare sikt riskerar länet gå miste om nyetableringar av företag och att befintliga verksamheter inte kan expandera.

För att klara av elkraftförsörjningen är det viktigt att arbeta med både långsiktiga lösningar, som tex uppgraderat stamnät såväl som kortsiktiga lösningar, som tex arbeta för en jämnare elanvändning över dygnet.

1.5.4 Livskvalitet och folkhälsa

Tillgång till god kommersiell och offentlig service, kultur, natur, vackra, trygga och inspirerande miljöer samt balans mellan arbets- och privatliv, hälsoaspekter, kultur, föräldraledighet, jämlikhet, jämställdhet och utbyggd digital infrastruktur är aspekter som tillsammans skapar en attraktiv region där talanger vill bo och företag vill etablera sig. Platsens attraktivitet är viktig för boende, besökare, företag och investeringar.

Med ökad hälso- och miljömedvetenhet har Stockholmsregionen förutsättningar att stärka sin attraktivitet ytterligare. En god, jämställd och jämlik hälsa i befolkningen påverkar näringslivsklimatet och den hållbara tillväxten positivt. Den sammantagna effekten av folkhälsan på ekonomin kommer från flera samverkande faktorer. För att upprätthålla ett livskraftigt och resilient näringsliv är ett aktivt arbete för ett hållbart, jämlikt och jämställt arbetsliv som tar till vara på invånarnas fulla potential under hela arbetslivet viktigt.

1.5.5 Säkerhet och trygghet

För att det ska vara attraktivt för företag att etablera sig och växa i regionen är säkerhet och trygghet viktigt. Säkerhet och trygghet har tillsammans med mindre korruption och ett öppet samhällsklimat varit en av regionens konkurrensfördelar, men på senare år har känslan av trygghet minskat. Länsstyrelsens medborgarundersökning[12], liksom

[10] Kapacitetsbrist innebär att elnätets fysikaliska egenskaper begränsar nätets överföringsförmåga.
[11] Region Stockholm, Kraftförsörjning inom östra Mellansverige, 2020
[12] Länsstyrelsen, *Nutid och framtid-stockholmare 2019–1 Stockholmare om trygghet och otrygghet*, 2019.

BRÅ:s nationella trygghetsundersökning[13] visar att andelen av befolkningen som känner oro för att drabbas av brott i Stockholmsregionen ökar. Samtidigt som ökad organiserad brottslighet har en negativ inverkan på näringslivet i hela regionen, är den koncentrerad till utsatta områden där näringsverksamhet kraftigt försvåras med negativa konsekvenser för jobb och integration. Att vända den negativa trenden när det gäller kriminalitet och otrygghet är viktigt för Stockholmsregionens attraktionskraft och näringslivsutveckling.

1.5.6 Kapitalförsörjning

För att stärka den ekonomiska tillväxten och öka sysselsättningen är tillgången till en långsiktigt fungerande kapitalmarknad viktig, inte minst för en konkurrenskraftig och växande region som Stockholm. Tillgången till privat kapital, men även marknadskompletterande finansiering från regionala, nationella och europeiska initiativ, är hörnstenar för regionens framtida innovationskraft och tillväxt. För att kunna ta del av framtida kapital är det viktigt att vi klarar omställningen då mer och mer av kapitalet går till hållbar tillväxt. Då Stockholmsregionens andel av de statligt finansierade regionala utvecklingsmedlen är oproportionerligt låg är det viktigt med andra kompletterande finansieringskällor. Det handlar bland annat om att upprätthålla ett innovationsklimat som ger förutsättningar för företag att starta, växa och möjliggöra Stockholmsregionens fortsatta hållbara konkurrenskraftiga utveckling.

[13] BRÅ, https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html, 2020-11-19.

Strategisk inriktning

2. Strategisk inriktning

Med utgångspunkt i globala trender, Stockholmregionens styrkor och utmaningar, omfattande analyser[14] och i bred dialog med regionens aktörer genom samtal, workshops och skriftliga inspel har en strategisk inriktning med fyra inriktningsområden identifierats. Dessa inriktningsområden är sammankopplade, beroende av varandra och beaktar hela Stockholmsregionen.

De strategiska inriktningsområdena ska bidra till att stärka Stockholmsregionens internationella konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom gemensam kraftsamling och samordning. Inriktningarna berör områden som regionens aktörer prioriterat och belyser *vad* som behövs göras för att skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt. Därefter kommer handlings- och genomförandeplaner samt utvecklingsprojekt som förtydligar *hur* genomförandet av strategin ska ske.

De fyra identifierade inriktningsområdena att stärka och utveckla är:

1. **Forskning, innovation och smart specialisering**
2. **Små och medelstora företags konkurrenskraft**
3. **Export, internationalisering och investeringar**
4. **Strategisk kompetensförsörjning**

2.1 Stärk och utveckla forskning, innovation och smart specialisering

Bakgrund
Stockholm är en ledande forsknings- och innovationsregion, med hög placering i internationella rankingar. I både Sverige och Stockholms län är det de privata företagen som står för den största delen av FoU-investeringarna, ca 70 procent. I Stockholms län investerade företagen 40 miljarder kronor i FoU (år 2017) jämfört med de offentliga FoU-investeringarna som var 14 miljarder. Cirka en tredjedel av företagens FoU-investeringar i Sverige sker i Stockholms län.

FoU-investeringar är viktiga för att behålla kompetens och bibehålla länets roll som innovationscentrum och Stockholmsregionens internationella konkurrenskraft. I RUFS 2050 finns ett uppsatt delmål att FoU-investeringar ska uppgå till minst 4,5 procent av BRP år 2030, år 2017 uppgick de till 3,7 procent [15].

Analys
För att behålla och förstärka Stockholmregionens position i den globala konkurrensen och rusta regionens näringsliv för förändringar måste ett fungerande ekosystem för forskning, innovation och tillväxt säkerställas. Hållbara innovationer i form av nya produkter, tjänster och affärsmodeller är viktiga för regionens framtida konkurrenskraft och förmåga att skapa nya affärsmöjligheter och arbetstillfällen.

[14] Bland andra Nulägesanalys för näringsliv och tillväxt i Stockholmsregionen med tre fördjupningsrapporter, Det globala Stockholm – En kartläggning av multinationella företag med huvudkontor i Norden och Stockholmsregionen, Export och globala värdekedjor och Tillverkningsindustrin i Stockholmsregionen har tagits fram inför arbetet med strategin har använts såväl som andra kunskapsunderlag och analyser.
[15] Region Stockholm, *Läget i Stockholmsregionen 2018 uppföljningen av RUFS 2050,* 2019.

För att behålla och förstärka sin position i den globala konkurrensen och rusta regionens näringsliv för globala förändringar måste ett fungerande ekosystem för forskning, innovation och tillväxt säkerställas. Hållbara innovationer i form av nya produkter, tjänster och affärsmodeller är viktiga för regionens framtida konkurrenskraft och förmåga att skapa nya affärsmöjligheter och arbetstillfällen. Det ställer krav på relevant kompetens, starka utvecklingsmiljöer, företagskluster samt test- och demostationsmiljöer.

Idag finns ett stort antal regionala innovationsmiljöer, inkubatorer, science parks, samverkansplattformar och samverkansprojekt med ambitioner att samla regionala aktörer och erbjuda olika former av stöd. Trots ökad samverkan under senare år[16] upplevs det innovations- och företagsfrämjande systemet ibland som fragmenterat och underfinansierat. Det gäller framför allt stöd till kommersialisering, innovationsbaserade uppstartsföretag och tillväxtföretag[17].

Näringslivets innovationsförmåga[18] är viktig för regionens konkurrenskraft. Det är viktigt att det finns möjligheter och förutsättningar för att driva innovationsarbete och vidareförädla och behålla innovationer i Stockholmsregionen. För ett effektivt nyttjande av offentliga resurser är det viktigt att kraftsamla kring regionala styrkeområden inom forskning och innovation, där det finns goda förutsättningar för att ytterligare stärka den internationella konkurrenskraften (se strategi för smart specialisering, kap. 3). Det är viktigt att vara öppen för utveckling av nya branscher och omställning av ekonomin i en resurseffektiv riktning.

För att stärka detta inriktningsområde behöver därför följande insatser genomföras:

Insatser

- **Förstärk och koordinera regionens innovations- och företagsfrämjande system**

Det behövs en tydligare koordinering, rollfördelning samt långsiktig finansiering i det övergripande företagsfrämjande systemet. De offentliga medlen ska bidra till att utveckla prioriterade styrkeområden, samtidigt som det måste finnas beredskap för att uppmärksamma potentialen inom nya områden. Det finns även skäl att undersöka möjligheterna att skapa innovativa zoner där tillståndsreglerna lättas upp för att möjliggöra tester av nya lösningar. Arbetet för att tillgängliggöra data för forskning och utveckling måste också fortsätta[19].

- **Tillgängliggör regionala utvecklingsarenor, testbäddar och labb**

---

[16] Tillväxtverket, *Resultat och nyttor inom Regionalfonden i Stockholm En portföljanalys*, 2020.

[17] Enligt bred dialog med regionens innovations- och näringslivsfrämjande aktörer.

[18] Definitionen enligt OECDs Oslo-manual lyder: "An 'innovation' is the implementation of a new or significantly improved product (good or service), or process, a new marketing method, or a new organisational method in business practices, workplace organisation or external relations."

[19] Se exempelvis arbetet med Centrum för hälsodata; https://www.sll.se/om-regionstockholm/forskning-och-innovation/centrum-for-halsodata/

I regionen finns tillgång till forsknings- och innovationsinfrastruktur inom flera områden. För många små och medelstora företag är det dock svårt att få tillgång till dessa. Många företag behöver dessutom snabbt få tillgång till testmöjligheter och kliniska prövningar men har svårt att hitta in i de offentliga strukturerna, vilket understryker vikten av att förenkla dessa strukturer.[20]. Inte minst för Stockholmsregionens förmåga att kommersialisera lösningar, tjänster och produkter som bidrar till en hållbar utveckling.

- **Främja forskning och innovation för hållbara varor och tjänster**

Företag som lyckas producera varor och tjänster på ett hållbart sätt kan få konkurrensfördelar. För att stödja näringslivet att nyttja denna förändring och skapa förutsättningar för att utveckla affärsmöjligheter kopplade till hållbarhet behövs riktade satsningar på forskningsområden och innovationsmiljöer som utforskar nya produktionstillämpningar som bidrar till produktion av hållbara varor och tjänster.

- **Öka kunskapen och nyttjandet av innovationsfrämjande upphandlings- och samverkansmetoder**

Det finns idag en rad olika möjligheter för offentliga aktörer att genom tydligt kravställande och framåtsyftande upphandlingsprocesser bidra till utveckling och implementering av hållbara innovationer. Inom många upphandlande organisationer är dock kunskapen om exempelvis innovationsupphandling[21], förkommersiell upphandling, funktionsupphandling och innovationspartnerskap fortfarande begränsad. Det behövs kunskapshöjande insatser om förutsättningarna att tillämpa dessa nya metoder hos såväl offentliga aktörer som bland företagen. I detta ingår även att öka kunskapen om immateriella rättigheter, d.v.s. upphovsrätt, patenträtt, varumärkesrätt och mönsterrätt[22].

- **Etablera en struktur med kompetens och resurser för hantering av kraven på smart specialisering**

Det behövs en operativ och strategisk struktur med kompetens och resurser för att koordinera och driva Stockholmsregionens arbete med smart specialisering. Se mer om detta i kapitel 3 om smart specialisering samt i bilaga 1.

- **Avsätt resurser för omvärldsbevakning, uppföljning, samt framtagning av analyser och tillgängliggörande av kunskap**

Det är viktigt att ha uppdaterade kunskapsunderlag, data och analyser för att kunna fatta väl avvägda beslut som gynnar Stockholmsregionens utveckling och hållbara tillväxt. Regionens aktörer, både offentliga och privata, tar idag enskilt och gemensamt fram olika analyser om Stockholmsregionens näringsliv, innovation, kompetensförsörjning, tillväxt och internationella konkurrenskraft. För att få så bra analyser som möjligt är det

[20] Se exempelvis arbetet med regionalfondsprojektet Sthlm Life Tech, https://flemingsbergscience.se/sv/2020/03/24/sthlm-lifetech-far-full-finansiering/ och Region Stockholms arbete med att snabba på svarstider med kliniska prövningar https://www.sll.se/nyheter-stockholms-lans-landsting/2018/12/budget-2019-for-fragan-om-att-genomfora-en-klinisk-provning/

[21] Innovationsupphandling innefattar upphandling som sker på ett sådant sätt att den inte utesluter nya lösningar, så kallad innovationsvänlig upphandling och upphandling av innovation, det vill säga upphandling av framtagande av nya lösningar som ännu inte finns på marknaden.

[22] Exempelvis Patent- och registreringsverkets (PRVs) arbete för att nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant ska stärka Sveriges tillväxt, innovationsförmåga och konkurrenskraft genom att öka kunskapen om och förståelsen för vå

viktigt att arbeta med öppna data och öka samarbetet mellan olika aktörer[23]. Analysbehovet gäller för samtliga områden inom näringslivs- och tillväxtstrategin.

2.2 Stärk och utveckla små och medelstora företags konkurrenskraft

Bakgrund
Drygt vart fjärde företag i Sverige återfinns i Stockholms län vilket gör länet till ett av landets mest företagstäta områden[24]. Mikro[25]-, små och medelstora företag[26] dominerar företagsstrukturen i såväl länets urbana som mer glesbygda områden. Dessa företag driver på företagarandan och innovationskraften och är nödvändiga för att skapa hållbar tillväxt i hela länet. Ett högt nyföretagande med en innovativ utveckling bidrar till ett mer dynamiskt näringsliv och en mer diversifierad arbetsmarknad. Det gäller därmed att samtidigt både uppmuntra till nyföretagande och att vårda de företag som redan finns etablerade. Stockholm är Sveriges tredje största landsbygdslän med ett näringsliv som kännetecknas av entreprenörer och småföretagare av central betydelse för sysselsättning och försörjning i dessa områden[27].

Analys
Under senare år har många kommuner i Stockholmsregionen samverkat för att skapa en bättre och mer enhetlig kommunal näringslivsservice[28]. Även om kundnöjdheten har ökat för varje år, skulle vissa företag önska en mer enhetlig myndighetsutövning. Flera av insatserna inom detta inriktningsområde stärker företag i alla storlekar, men det gäller att uppmärksamma små och medelstora företag som inte har samma resurser som större företag. Små och medelstora företag har till exempel svårare att rekrytera nödvändig kompetens än stora företag, vilket enligt Tillväxtverket är det största hindret för tillväxt[29]. Alla, oavsett könstillhörighet, bakgrund, ålder och geografisk hemvist, ska kunna ta del av företagsfrämjande resurser på likvärdiga villkor.

Många små företag påverkas även starkt av olika regler och förordningar, flera har också svårt att i tidiga skeden hitta finansiering för utveckling och innovation. Eftersom entreprenörer på landsbygden ofta är verksamma inom flera branscher påverkas de mer än andra företagare av flera olika regler och lagar. Det kan till exempel handla om olika tillsyns- och bygglovsärenden[30]. Små och medelstora företag behöver därför ges bättre förutsättningar att följa med i utvecklingen och här är kunskapssatsningar inom forskning, utveckling och utbildning såväl som direkta stöd till företag av stor vikt.

---

[23] Ex Region Stockholms arbete med öppen data och samarbete med Stockholm stad mfl samt samarbete mellan KI, SU och KTH.
[24] Region Stockholm, Nulägesanlys för näringsliv och tillväxt för Stockholms län, 2021 (kommande).
[25] Företag med mindre än fem anställda.
[26] Små- och medelstora företag – Företag färre än 250 anställda.
[27] Region Stockholm, Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen, 2018, Länsstyrelsen, Livsmedelsstrategi för Stockholmsregionen, 2019
[28] Sedan kommunerna började mäta företagens nöjdhet (NKI) inom den kommunala myndighetsutövningen har företagen blivit alltmer nöjda, Stockholm Business Alliance, https://stockholmbusinessalliance.se/hitta-material/nki-service-matning/
[29] Tillväxtverket, *Huvudresultat från företagens villkor och verklighet*, 2020.
[30] Region *Stockholm, Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen*, 2018

För att stärka detta inriktningsområde behöver därför följande insatser genomföras:

Insatser

- **Verka för enklare regler på nationell, regional och lokal nivå för att underlätta företagandet**

Det är viktigt att regionens aktörer gemensamt lyfter företagens behov av regelförenklingar, likriktad tillämpning och myndighetsutövning samt regler som främjar hållbar näringslivsutveckling till nationell nivå samtidigt som regionens aktörer arbetar med regelförenklingar i den egna organisationen.

Många företag, framförallt mikro, små och medelstora, tycker att det är komplicerat och ogynnsamt för konkurrensen att det fungerar olika beroende på var i regionen företaget är beläget. För att hela Stockholmsregionen ska vara en attraktiv region för näringslivet underlättar det om företagen har samma förutsättningar och liknande tillgång till service, oavsett vilken kommun de verkar i, detta gäller inte minst hantering och tillämpning av tillståndsfrågor. Framgångsrika lokala regelförenklingar och tillämpningar kan fungera som inspiration och på så vis möjliggöra ett mer enhetligt regelverk i hela länet såsom i Stockholm Business Alliances arbete (SBA) [31][32].

- **Öka små och medelstora företags möjlighet till medverkan i offentlig upphandling**

Offentliga organisationer upphandlar för stora summor varje år och har ett ansvar att driva utveckling genom offentlig upphandling. Små och medelstora företag har ofta svårt att delta i de offentliga upphandlingarna då det finns krav de inte kan leva upp till eller för att de inte har tid eller kunskap för att skriva de omfattande anbud som krävs. Det är viktigt att fortsätta det redan påbörjade arbetet[33] med att effektivisera och förenkla upphandlingsprocesserna samt att rikta kompetenshöjande insatser till företag och offentliga organisationer för att underlätta små och medelstora företags delaktighet i offentliga upphandlingar och driva en hållbar samhällsutveckling.

- **Stärk informationskanaler, rådgivning och mötesplatser för små och medelstora företag**

Det ska vara enkelt att etablera och driva företag. Det finns idag olika informationskanaler, rådgivning och mötesplatser för små och medelstora företag på nationell, regional och kommunal nivå[34], men många företag har svårt att hitta dessa och veta var de ska vända sig med sina frågor. Det är därför viktigt att uppmärksamma existerande mötes- och utvecklingsarenor för små och medelstora företag samt om behov finns, skapa nya. De digitala arenor som finns är [35] viktiga att kontinuerligt utveckla och sprida kunskap kring. För att underlätta företagsetablering och utveckling eftersöks också en utvidgad och utvecklad företagsrådgivning med ett mer decentraliserat rådgivnings- och stödsystem, med lokal närvaro i kommunerna av tillväxtfrämjande aktörer.

[31] Inom SBA-samarbetet har ett arbete initierats inom detta område. Därför man kan inspireras av varandra och vara goda exempel.
[32] Arbete enligt Rättviksmodellen kan vara ett sätt att arbeta med dessa frågor.
[33] Exempelvis via partnerskapet Stockholm Business Alliance och Region Stockholm.
[34] Exempelvis Nyföretagarcentrum och ALMI.
[35] Exempelvis verksamt.se

- **Stöd omställningen i små och medelstora företag**

Mindre företag har ofta svårt att allokera tid och resurser för affärsutveckling. För att näringslivets värdekedjor och kompetens ska rustas för framtiden är det viktigt att det företagsfrämjande systemet kan erbjuda stöd för företagens omställning och hållbara affärsutveckling. Sådant stöd kan till exempel utgöras av utvecklade erbjudanden hos länets företagsfrämjande aktörer[36] eller genom riktade pilotprojekt för att föra en bransch framåt.

- **Stärk den regionala näringslivsutvecklingen genom samordnad finansiering**

För att möjliggöra företagsfrämjande och -utvecklande insatser är det viktigt att koordinera och utveckla regionens finansieringsformer samt möjliggöra uppväxling av regionala medel via exempelvis nationell finansiering och EU-medel. Det är även viktigt att verka för bättre villkor för privata investeringar i tidiga skeden.

- **Prioritera näringslivsfrågor i regional och kommunal och planering**

Näringslivsfrågor har blivit en alltmer naturlig del av regionens och kommunernas olika planer. Det är viktigt att fortsatt arbeta för att näringslivsfrågor kommer in så tidigt som möjligt i processen, bland annat i visions-, översikts-, och detaljplaner. Det är viktigt med en samverkan mellan offentlig sektor och näringslivet, där gemensamma utmaningar och mål, den pågående strukturomvandlingen och regionala branschanalyser är viktiga ingångsvärden.

2.3 Stärk och utveckla internationalisering, export och investeringar

Bakgrund

Idag finns nästan 10 000 exportföretag i Stockholmsregionen som står för 25 procent av Sveriges varuexport och cirka en tredjedel av tjänsteexporten. En stor andel av handelsrelationerna är inriktade på närområdet. För Stockholms län utgör Finland och Nederländerna de största exportmarknaderna, där regionen står för 41 respektive 46 procent av den totala varuexporten till dessa marknader[37].

45 procent av alla utländska direktinvesteringar i Sverige sker i Stockholmsregionen. 2018 hade Stockholmsregionen totalt 415 utländska investeringar och det investerades totalt 69,8 miljarder SEK i regionen[38]. Flest antal utländska företag i Sverige kontrolleras av ägare från Norge (2 267 företag) följt av Danmark (1 410 företag) och USA (1 359 företag).

En regions internationella tillgänglighet har betydelse för flera viktiga förutsättningar för tillväxt och utveckling så som tillgång till export-, import- och samarbetsmarknader

[36] I Stockholms län finns många företagsfrämjande aktörer varav några exempel är Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB, Coompanion, Enterprise Europe Network, RISE, Exportkreditnämnden, Business Sweden, Science Parks, kommunerna och Region Stockholm.

[37] Region Stockholm, *Export och globala värdekedjor i Stockholms län*, 2020.

[38] Tillväxtanalys, https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/statistik/statistikserien/2019-06-13-utlandska-foretag-2018.html. 2020-11-18.

för både handel och innovation, tillgång till kvalificerad arbetskraft, tillgång till kapital, turism och besöksnäring samt ökad livskvalitet och regional attraktivitet.

Analys
I jämförelse med andra regioner i EU har Stockholm många huvudkontor och framgångsrika forskningscentra och innovationsmiljöer, men det råder stor internationell konkurrens, framförallt med andra storstadsregioner. För att säkerställa tillväxt och välfärd framåt är det viktigt att ytterligare positionera Stockholmsregionen som ett tillgängligt dynamiskt internationellt centrum för näringsliv och forskning, vilket även innefattar hållbara varor och tjänster som både bidrar till grön omställning och stärkt konkurrenskraft. I ett led att ytterligare stärka förutsättningarna för internationalisering har regionens aktörer etablerat en exportsamverkan genom STHLM Global[39].

God internationell tillgänglighet skapar förutsättningar för näringslivet att växa och stärka sin konkurrenskraft på en global marknad. Detta gäller både det lokala och regionala näringslivet, men också näringslivet ute i landet vars närhet till den globala marknaden ökar i takt med ökad internationell tillgänglighet i Stockholmsregionen. Stockholmsregionen är både tillväxtmotor och transportnav i Sverige, därför är den internationella tillgängligheten till och från regionen betydelsefull för Sverige som helhet.

Som huvudstadsregion, landets transportnav, centrum för beslutsfattande samt nod för internationella forsknings-, innovations och handelsrelationer är såväl tillgång till stabil höghastighetsuppkoppling till internet som väl fungerande och hållbart transportsystem med snabba direkta förbindelser såväl inom som till regionen av stor betydelse. Minskade utsläpp från transporter är ett område som särskilt lyfts fram i den regionala Klimatfärdplanen[40].

Covid-19-pandemin har starkt påverkat Stockholmsregionens höggradigt internationella näringsliv. Olika branscher och marknader har drabbats olika hårt och länge. I Stockholmsregionen har exempelvis besöksnäringen och delar av de kulturella och kreativa näringarna drabbats hårt. Dessa näringar har både ekonomisk betydelse och stärker den regionala identiteten och attraktionskraften. Nära hälften av landets alla företag inom den kulturella och kreativa sektorn är lokaliserade till Stockholms län och en stor del av dessa agerar på en internationell marknad[41]. Vilken den långsiktiga påverkan på regionens internationella näringsliv är och hur stor den blir är ännu för tidigt att säga.

Ökad internationell tillgänglighet är ett medel för att stärka förutsättningarna för ett exportberoende land i en allt mer globaliserad värld. För att säkerställa långsiktigt hållbara och samtidigt flexibla förutsättningar för internationalisering, export och investeringar krävs både anpassningsförmåga och resiliens.

För att stärka detta inriktningsområde behöver därför följande insatser genomföras:

[39] STHLM Global är en regional exportsamverkan i Stockholms län.
[40] Region Stockholm, *Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen*, 2019.
[41] Region Stockholm, Kulturstrategi för Stockholmsregionen, 2018

Insatser

- **Öka exportförmågan hos små och medelstora företag**

Stärk näringslivets exportförmåga och internationella konkurrenskraft, speciellt hos små och medelstora företag vilka har störst outnyttjad potential att öka sin export[42]. Det är viktigt att internationaliseringsperspektivet integreras i olika former av rådgivning, finansiering och nätverk samt kompetenshöjande insatser.

- **Öka attraktionskraften och positionera Stockholmsregionen som en attraktiv och livskraftig internationell nod**

Tillgången till utländska talanger, experter, forskare och andra nyckelpersoner är central för att utveckla framstående forskning och säkra näringslivets konkurrenskraft (se vidare under kap. 2.4 Stärk och utveckla strategisk kompetensförsörjning). Det är även av central betydelse för att attrahera utländska investeringar, etableringar, forskning- och innovationsresurser och huvudkontor samt klara välfärdssektorns utmaningar såväl i Stockholmsregionen som i riket i övrigt.

Det krävs samverkan för att stärka den gemensamma internationella marknadsföringen och etablera regionen som internationell hubb inom sina styrkeområden. Lokaliseringar av huvudkontor, i synnerhet för multinationella företag, ger en bild av det ekonomiska ekosystemet och vilken roll en region spelar i världsekonomin. Regelverk för potentiella investerare behöver förenklas och tydliggöras.

Fortsätt arbetet med att utveckla en hållbar flerkärnig region, där centrala regionkärnan och de åtta yttre regionala stadskärnorna är naturliga lokaliseringsplatser för näringslivsutveckling. Kreativa och kulturella näringar samt besöksnäringen spelar en vital roll för att attrahera besökare och investeringar i hela Stockholmsregionen. Att identifiera, utveckla och marknadsföra strategiska och hållbara besöksnäringsmål runtom i regionen är också viktigt.

- **Förstärk den internationella tillgängligheten**

Den internationella tillgängligheten, både fysisk och digital, är viktig för att stärka Stockholmsregionens konkurrenskraft, attraktivitet, talangattraktion och export. Näringslivet är beroende av personliga, fysiska och digitala möten, ofta med kort varsel och på hög beslutsnivå, därför behövs snabba och direkta hållbara förbindelser såväl inom som till Stockholmsregionen. Regionen ska vara en nod för hållbara transportlösningar både inrikes och utrikes. Samtliga transportslag behövs, det gäller därför att få sammodalitet både för passagerartrafik och godstransporter.

Det är viktigt att Arlanda kan stärka sin position som nod för den nordeuropeiska flygtrafiken och stå stark i konkurrensen om att vara Nordens ledande hållbara flygplats, exempelvis genom att eliminera flaskhalsar i trafiken till och från Arlanda. Arbetet för att bibehålla och utöka direktlinjer mot strategiskt viktiga områden och undvika mellanlandningar är av strategisk vikt för näringslivet såväl i Stockholmsregionen som i hela Sverige samt en förutsättning för att attrahera utländska företagsetableringar.

---

[42] Regeringskansliet, *Sveriges export- och investeringsstrategi*, 2020.

Det är viktigt att positionera, marknadsföra och öka den internationella tillgängligheten med såväl, dag- som nattåg till Stockholmsregionen i såväl besöksnäringssyfte som för näringslivet i stort. Vidare är det viktigt att inom ramen för arbetet i den större Stockholmsregionen, verka för ökad tillgänglighet via järnväg samt söka andra möjliga samarbeten inom området med regioner och kommuner i Europa.

Hamnar är viktiga för näringslivets transportsystem och har stor betydelse för såväl resenärs- som godsflöden. Stockholmsregionen behöver ett effektivt vägnät, farleder, hamnar, utvecklade tekniklösningar och samverkan kring land- och sjötransporter för att säkerställa en internationell tillgänglighet och konkurrenskraft.

Digital tillgänglighet har en stor betydelse för både attraktionskraft samt export av varor och tjänster. Det är viktigt att fortsätta den digitala utvecklingen i länet, detta gäller såväl för den fysiska utbyggnaden av bredband med hög hastighet och tillförlitlighet samt för den digitala mognaden hos länets invånare och företag.

- **Vidareutveckla stödsystemet för internationalisering och export samt verka för långsiktig finansiering av detta**

Det är viktigt att optimera den regionala samordningen för ett bättre resursutnyttjande och minskad risk för dubbelarbete och parallella strukturer. Då Stockholmsregionens medel för näringslivsutveckling är begränsade är det av stor strategisk betydelse att dessa medel går att växla upp genom nationell finansiering och EU-medel.

2.4 Stärk och utveckla strategisk kompetensförsörjning

Bakgrund

Ett av de största tillväxthindren i Stockholmsregionen är att arbetsgivare inom många branscher har svårt att hitta rätt arbetskraft inom många branscher. En väl fungerande arbetsmarknad och fullgod kompetensförsörjning är nödvändig för att företagen ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen och den pågående strukturomvandlingen. Ökad digitalisering, automatisering och omställning mot cirkulär ekonomi innebär en förnyelse, där vissa jobb försvinner eller förändras och andra tillkommer[43]. Denna omställning förstärker betydelsen av såväl kompetensförsörjning som kompetensutveckling, exempelvis genom förbättrad matchning på arbetsmarknaden och ett livslångt lärande för alla, inte minst de som står långt ifrån arbetsmarknaden.

En jämförelse av utbildningsnivån mellan Stockholmsregionen och andra regioner både inom och utom Sverige visar att regionen har en hög utbildningsnivå. Fler ungdomar i Stockholms län går vidare till högre studier i jämförelse med genomsnittet för riket. År 2018 hade 52 procent av alla 25–64 åringar i Stockholms län en högskoleutbildning. Detta är en högre andel högskoleutbildade jämfört med rikets genomsnitt som var 43 procent. Det är dock färre män än kvinnor som studerar vidare och skillnaden har ökat under det senaste decenniet[44].

[43] Riksdagen, *Framtidens arbetsmarknad och arbetsliv i den digitala eran*. 2017.
[44] Region Stockholm, Nulägesanalys för näringsliv och tillväxt för Stockholms län, 2020 (kommande).

Analys
Även om Stockholmsregionen har en hög utbildningsnivå och sysselsättningsgrad[45] finns det skillnader i olika delar av regionen och bland olika befolkningsgrupper. Lägst sysselsättningsgrad på såväl länsnivå som i samtliga kommuner har utrikes födda kvinnor[46]. Covid-19-pandemin har ytterligare påverkat sysselsättningsgraden för de grupper som redan står längst ifrån arbetsmarknaden, såsom nyanlända, utrikesfödda kvinnor och ungdomar. Enligt Arbetsförmedlingen är ungdomsarbetslösheten på 100 000 personer nästan en fördubbling jämfört med föregående år[47], samtidigt har de långtidsarbetslösa stigit till 173 000[48] personer i riket. Detta i kombination med en omfattande kompetensbrist belyser vikten av att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och att verka för relevant kompetenspåbyggnad hos befolkningen, exempelvis via folkbildning. Det är också viktigt att stimulera till åtgärder som både tidigarelägger inträdet på och senarelägger utträdet från arbetsmarknaden. Att motverka inomregionala skillnader och arbeta för inkludering, jämlikhet och icke-diskriminering skapar möjlighet till sysselsättning och utveckling för alla, vilket är viktigt för länets sociala hållbarhet.

Att ta tillvara den kompetens som redan finns i länet är av stor vikt, men det handlar även om att attrahera kompetens utifrån. Både smala spetskompetenser och bredare kompetens behövs. Företag och organisationer vars behov av arbetskraft inte kan tillgodoses regionalt eller nationellt behöver förbättrade möjligheter att rekrytera internationellt. Att rekrytera kompetens är en viktig faktor i strävan att positionera länet som ett internationellt centrum för hållbart näringsliv, forskning, utveckling och innovation. Andra insatser som kan lindra framtida kompetensbrister är att motverka den segregering som förekommer inom vissa yrken.

Stockholm är ett urbaniserat län med utmaningar att attrahera arbetskraft till länets landsbygd och skärgård. För att näringslivet i länets landsbygd och skärgård ska kunna växa och utvecklas, behöver tillgången på arbetskraft med rätt utbildning förbättras. Möjligheten att bo och verka utanför tätorterna behöver förbättras. Det ökade distansarbetet med anledning av covid-19-pandemin har visat att många arbeten kan utföras på distans. En välfungerande digital infrastruktur med tillgång till snabbt och driftsäkert bredband i alla delar av länet är nödvändig för att tillgodose näringslivets och arbetsmarknadens behov. Behov av nationellt stöd kan behövas för utbyggnad där marknadens efterfrågan inte är tillräcklig för att operatörer ska investera.

För att stärka detta inriktningsområde behöver därför följande insatser genomföras:

Insatser

- **Förbättra matchningen och förstärk kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad**

Det är viktigt att förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Många arbetar inom yrken de inte är utbildade inom, främst syns det hos den utrikesfödda befolkningen, vilket

[45] Region Stockholm, Nulägesanalys för näringsliv och tillväxt för Stockholms län, 2020 (kommande).
[46] Region Stockholm, Nulägesanalys för näringsliv och tillväxt för Stockholms län, 2020 (kommande).
[47] svt.se, https://www.svt.se/nyheter/snabbkollen/dn-over-100-000-unga-i-arbetsloshet, 2020-11-18.
[48] arbetsförmedlingen.se, https://arbetsformedlingen.se/om-oss/press/pressmeddelanden?id=FDBA15A39B07D3BC. 2020-11-18.

innebär ett stort kompetenstapp. Det behövs ett ökat utbud av utbildningar som är kopplade till arbetsmarknadens föränderliga behov. Med tanke på Stockholmsregionens kompetensbehov behövs vikten av ökad högre utbildning lyftas till nationell nivå. Inför val av utbildning måste informationen om utbildningsalternativ kompletteras med information om aktuella behov på arbetsmarknaden. Parallellt är det viktigt att locka fler ungdomar till yrkesutbildningar inom bristyrken som matchar arbetsmarknadsbehov och säkerställa en bättre samverkan mellan olika utbildningsaktörer, kommuner, företag, Region Stockholm och Arbetsförmedlingen. Ett regionalt kompetensråd samt branschråd för yrkeshögskola och högskola skapar förutsättningar för effektivare planering av ett utbildningsutbud kopplat till arbetsmarknadens behov[49]. Tillgång till lokala och regionala programråd inom gymnasial yrkesutbildning behöver säkerställas.

- **Möjliggör omställning och livslångt lärande**

För att klara av den globala konkurrensen och förbättra människors möjligheter är det viktigt att löpande arbeta för att förenkla omställningen på arbetsmarknaden och det livslånga lärandet. Det är också viktigt att förbättra samarbetet mellan kommuner och Arbetsförmedlingen samt att fortsätta arbeta för fler lokala jobbspår och kombinationsutbildningar, något som fungerat bra i flera kommuner. Det behövs också utbildning i förberedande arbetsmarknadskunskap.

- **Tillvarata och validera kompetensen**

Sysselsättningsgraden skiljer sig åt mellan olika grupper och många arbetar inte inom yrken som de är utbildade för. Det är därför viktigt att tillvarata alla människors kompetens och arbeta för en ökad validering i länet[50]. En ökad samverkan med akademi, arbetsgivare och folkbildning[51] kan skapa förstärkta möjligheter för omställning, livslångt lärande och kompetensförsörjning i länet. Här krävs det också riktade insatser för att arbetsgivare ska bredda sitt synsätt i rekryteringsprocesser och motverka diskriminering på arbetsmarknaden.

- **Underlätta rekryteringen av internationella talanger och spetskompetens**

För att det ska vara attraktivt för företag att etablera sig, kunna växa och konkurrera internationellt är det nödvändigt att de kan rekrytera rätt kompetens. Då denna arbetskraft inte alltid finns tillgänglig i regionen eller i Sverige är det viktigt att underlätta internationell rekrytering av talanger för att säkerställa tillgången till spetskompetens i länet. För att attrahera spetskompetens till Stockholmsregionen är det viktigt att regionen är en välkomnande, attraktiv och öppen region med ett bra mottagande för både talanger och medföljande. Det är även viktigt att reglerna kring arbetskraftsinvandring är enkla och tydliga för att undvika att talanger inte kan stanna kvar i regionen.

Konkurrensen om de internationella talangerna blir allt tuffare och Stockholm behöver öka assistansen till denna grupp, i syfte att få ett större övertag i konkurrensen. Ett flertal åtgärder har identifierats inom arbetet med talangattraktion i regionen, exempelvis

[49] Detta arbete har påbörjats inom Kompetensarena Stockholm (KAS).
[50] Ex Region Stockholms egna projekt inom vårdyrket.
[51] Folkbildning är ett samlingsbegrepp för studieförbund och folkhögskolor och syftar till att göra kunskap och bildning tillgänglig för alla på ett demokratiskt och jämlikt sätt, och utanför den traditionella skolvärlden.

talangkonferens för utbyte av erfarenheter, digitala arbetstillstånd, ett internationellt hus, mm[52].

- **Aktualisera och tillgängliggör kartläggningar och analyser**

För att skapa robusta system inom kompetensförsörjning behöver analyser och kartläggningar vara aktuella. Säkerställ att det finns god och tillgänglig statistik över näringslivets och offentlig sektors kompetensförsörjningsbehov på samtliga utbildningsnivåer på både kort och lång sikt. Samla Stockholmregionens och östra Mellansveriges information och statistik.

[52] Stockholm Business Region, *Stockholm: Future Success Growth Through Innovation & People*, 2020.

Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering

3. Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering

Europeiska kommissionen lanserade i samband med strukturfondsperioden 2014–2020 begreppet *regionala forsknings- och innovationsstrategier för smart specialisering* som ett villkor för finansiering av insatser för forskning, innovation och teknisk utveckling ur den regionala utvecklingsfonden (ERUF). Begreppet bygger på goda exempel och erfarenheter från tidigare programperioder. Syftet är att identifiera och prioritera ett begränsat antal spetsområden där offentliga medel för forskning och innovation förväntas göra mest nytta och där regionala aktörer har goda förutsättningar att utveckla internationell konkurrenskraft. Med tiden har begreppet blivit något av ”best practice” inom regional utveckling globalt. Idag ställs krav på smarta specialiseringsstrategier även inom andra politikområden inom EU och de flesta europeiska regioner har tagit fram sådana strategier.

Stockholmsregionen har ingen tidigare forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering och EU-kommissionen framförde redan 2015 önskemål om att regionen aktörer skulle göra tydligare prioriteringar inom forskning och innovation. Region Stockholm beslutade därför att integrera en forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering i Stockholmsregionens näringslivs- och tillväxtstrategi.

Stockholmsregionen har, trots sin begränsade storlek i ett internationellt perspektiv, ett konkurrenskraftigt näringsliv med stor branschbredd och flera styrkeområden[53]. Det är med utgångspunkt i styrkeområden inom såväl näringsliv, som forskning och offentlig sektor, som Stockholmsregionens forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering tar avstamp. En regional analys- och förankringsprocess påbörjades redan 2015 och har resulterat i att fyra områden har identifierats som strategiskt viktiga för offentliga forsknings- och innovationsinsatser. Dessa har i flera fall tydlig förankring i olika regionala stadskärnor och dess forsknings- och innovationsmiljöer/kluster. I enlighet med rekommendationerna från EU-kommissionen ska insatser och utveckling inom prioriterade områden löpande följas upp och utvärderas, för att möjliggöra eventuella behov av omprioritering.

De prioriterade områdena är:

3.1 Life science, vård och hälsa

Region Stockholm har en uttalad ambition om att Stockholmsregionen ska vara en av världens fem ledande Life Science-regioner 2023. Det finns även uttalade önskemål om jämlik och förbättrad folkhälsa (RUFS 2050). Covid-19-pandemin har medfört stora påfrestningar på sjukvården och äldreomsorgen. Detta skapar behov av effektivisering, nytänkande och strukturförändringar. Då krävs nya samarbeten och utveckling av processer, arbetssätt samt innovationer som kan minska belastningen på välfärdssystemen. Digitaliseringens möjligheter är en nyckel för att kunna nå det.

[53] I RUFS 2050 pekas sju styrkeområden i Stockholmsregionens näringsliv ut. Dessa är: Life science, informations- och IKT, högspecialiserad industriell tillverkning, miljöteknik, finanssektor, samt besöksnäring och kulturella och kreativa näringar (KKN).

Vi har idag starka förutsättningar för forskning, innovation och utveckling inom Life science, vård och hälsa, tack vare akademi, god forskningsinfrastruktur, näringsliv och ett gott klimat för sektorsöverskridande samarbeten. Under senare år har nya samverkansstrukturer vuxit fram genom strategiska samverkansprojekt, centrumbildningar och inkubatorer som stöttar forskare och startups med bakgrund i universitet, sjukhus och forskningsmiljöer, bland annat i Flemingsberg och Hagastaden.

Det finns behov av initiativ för att knyta samman vård, omsorg och Life Science med kompletterande branscher för att kunna adressera komplexa, tvärsektoriella utmaningar för hälsosektorn. För att stärka positionen inom Life Science påbörjades under 2019 ett arbete, för att i bred samverkan ta fram en regional Life Science-strategi.[54]. Den adresserar utmaningar avseende tillgången till strukturerade hälsodata, företagens möjligheter till samverkan med hälso- och sjukvården, tillgången till precisionsmedicin för individuell prediktion och behandling, behovet av tvärvetenskaplig samverkan och insatser för tillväxt i regionens Life Science-företag.

3.2 IKT, tech och digitalisering

Stockholmsregionen är sedan tidigare en attraktiv hubb för informations- och kommunikationsteknologi (IKT), Tech och digitalisering. Förutsättningarna är fördelaktiga tack vare allt från god fysisk och intellektuell infrastruktur, gynnsamt företagsklimat, teknikvänlig befolkning, väl fungerande offentlig sektor och stark position inom olika nischer i bland annat Kista.[55].

Regionen har unika möjligheter att på ett etiskt och säkert sätt dra nytta av strukturerade data, ledande forskning inom AI och tillgång till kraftfull databearbetning. Det finns ett antal samverkansplattformar med fokus på digitala applikationer. Samtidigt har Covid-19-pandemin medfört att den digitala transformeringen och kapacitetsuppbyggnaden tagit ett dramatiskt kliv framåt, inte minst inom vård- och utbildningssektorn. Flera bedömare ser nu hur den digitala tekniken accelererar och olika branscher börjar applicera AI, blockchain-tekniker och andra digitala verktyg. För branschen skapar det förutsättningar för utveckling av nya produkter, tjänster och affärsmodeller. Inom industrin kan digitalisering och smarta fabriker användas för att åstadkomma en effektivare produktion, kortare ledtider och högre kvalitet.

Det pågår även en snabb utveckling inom en rad Tech-sektorer (FinTech, EdTech, FoodTech, FashionTech, HealthTech, mm)[56] vid regionala inkubatorer och hubbar. Dessa kan utvecklas till framtida styrkeområden i regionen. IKT, Tech och digitalisering är dessutom ett viktigt kompetensområde, som skapar förutsättningar för utveckling av andra regionala styrkeområden. Dock är bristen på kompetens ett stort tillväxthinder för små och medelstora företag och resurserna för transformation av nya idéer till växande, innovativa företag begränsade[57].

[54] Region Stockholm, *Stockholmsregionens strategi för Life Science – remissversion*, 2020.
[55] Länsstyrelsen, *Ekosystemet ICT & Digital, Kartläggning av styrkeområden i Stockholmsregionen*, 2015.
[56] Se t.ex. Stockholm stad, 2018, Stockholm the emerging foodtech hub, https://www.investstockholm.com/globalassets/2.-understartsidor-investment-opportunities/3.-cleantech/stockholm_foodtech.pdf; Stockholm Fintech Report 2018, https://www.hhs.se/en/outreach/sse-initiatives/documents/stockholm-fintech-report-2018/, Swedish Edtech 2017, http://media.swedishedtechindustry.se/2017/09/Edtechrapport_-Svensk-edtech-o%CC%88kar-tillva%CC%88xt.pdf, mfl.
[57] Enligt dialoger med regionens innovations- och näringslivsfrämjande aktörer.

3.3 Industriell omställning genom hållbar produktion

Även om näringslivsstrukturen domineras av kunskapsintensiva tjänsteföretag, är Stockholm landets näst största industrilän, med cirka 60 000 anställda och närmare en fjärdedel av varuexporten i riket. Nästan hälften av tillverkningsindustrin är koncentrerad till Södertälje kommun, med omfattande produktion inom Scania och Astra Zeneca.

Efter nedläggningen av AstraZenecas forskningsanläggning i Södertälje gjordes en kraftsamling kring hållbar produktion, med stöd av akademi, företag och offentliga aktörer. Ambitionen är att stärka utbildning, forskning och företagande för att skapa ett nationellt kompetenscentrum med fokus på hållbar produktion, bl.a. genom en expansion av KTH:s campus, etablering av Södertälje Science park och nya forskningsanläggningar inom RISE. I Nykvarn planeras etablering av ett testcenter, Swedish Electric Transport Laboratory (SEEL), och ett campus med studier och forskning om nästa generations hållbara innovativa lösningar för elbilar, lastbilar, bussar och andra elfordon.

Inriktningen mot hållbar produktion ligger även i linje med Stockholmsregionens styrkeområden inom bland annat IKT, digitalisering, och miljöteknik mm. Samtidigt står många av regionens små och medelstora leverantörer till fordonsindustrin inför utmaningar, vilket blev tydligt under covid-19-pandemin. Med ökad elektrifiering, automatisering och digitalisering krävs i många fall en omfattande omställning för att säkerställa framtida konkurrenskraft[58]. Krisen har även bidragit till ett ökat intresse för regional produktion, för att minska sårbarheten och öka hållbarheten genom att etablera nya kund-leverantörskontakter inom olika branscher[59]. Här finns även goda förutsättningar att bidra till en hållbar stadsutveckling, genom mer energieffektiva produktionsmetoder och minskad resursåtgång inom byggsektorn och ökad regional livsmedelsproduktion.

3.4 Klimat- och miljösatsningar för hållbar stadsutveckling

Prioriteringen utgår från de urbana miljöernas demografiska och ekonomiska dominans i regionen, kombinerat med en hög energikonsumtion och klimatpåverkan från framför allt transporter och bebyggelse. Tätheten och koncentrationen av människor bidrar till attraktiva miljöer, en dynamisk arbetsmarknad och möjlighet att utveckla effektiva transport- och energisystem. Samtidigt medför de urbana miljöerna också särskilda utmaningar som brist på bostäder, kapacitetsproblem i infrastrukturen och en växande befolkning som belastar miljön genom en hög koncentration av trafik, försämrad luftkvalité och dagvatten. RUFS 2050 betonar vikten av ett territoriellt helhetsperspektiv och en uttalad prioritering är att utveckla klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor.

Stockholms stad har uppmärksammats internationellt för hållbar stadsutveckling i Hammarby sjöstad och Norra Djurgårdsstaden. Det har dessutom gjorts flera satsningar för att stimulera samverkan, innovation och utveckling av klimat- och miljöeffektiva lösningar för hållbar stadsutveckling. Under 2000-talet har detta bidragit till utvecklingen av miljöteknik- och Clean Tech-företag inom flera nischer[60]. En fortsatt satsning på klimat- och miljöinsatser för hållbar stadsutveckling ligger väl i linje med FN:s globala

[58] Se bl.a. Länsstyrelsen 2019:1, Fordonsdalen och framtidens mobilitet – Fordonsindustrins betydelse i Östra Mellansverige, Region Stockholm/TRN 2019-077 Tillverkningsindustrin i Stockholms län.
[59] Enligt dialoger med regionens innovations- och näringslivsfrämjande aktörer.
[60] Se bl.a. PPT-rapport från IVL om miljöteknik i Stockholmsregionen, framtaget för Länsstyrelsen i Stockholm 2018.

hållbarhetsmål, EU:s målsättningar inom strukturfondsprogrammet[61], RUFS 2050 samt Region Stockholms, kommuners, näringslivets och forskningens ambitioner.

3.5 Insatser för uppfyllande av nödvändiga villkor

Regionala programskrivare för det operativa programmet för europeiska regionala utvecklingsfonden ska säkerställa att det finns kompetens och resurser för att under hela programperioden uppfylla det nödvändiga villkoret att säkerställa god styrning av den regionala strategin för smart specialisering. För att säkerställa det nödvändiga villkoret ska uppfyllningskriterier inom nedanstående sju åtgärdsområden specificeras, se bilaga 1. Det nödvändiga villkoret med tillhörande uppfyllningskriterier är fastställda av EU-kommissionen och formulerade enligt följande:

Villkor:
God styrning av den regionala strategin för smart specialisering.

Uppfyllningskriterier:
- Etablera en struktur med kompetens och resurser för hantering av kraven på smart specialisering (se även 2.1)
- Säkerställ tillgången till regionala analyser av flaskhalsar för innovationsspridning och digitalisering
- Utveckla metoder för uppföljning och utvärdering
- Säkerställ en bred regional samverkansprocess
- Fortsätt utvecklingen av forsknings- och innovationssystemen
- Säkra insatser för industriell omställning
- Öka samarbetet med andra regioner, även internationellt

[61] Här finns goda förutsättningar att bygga vidare på insatser och erfarenheter från Stockholmsregionens regionalfondsprogram 2014-2020, med fokus på hållbar stadsutveckling, men även på krav i kommande program 2021-2027 om insatser för ett grönare och koldioxidsnålare Europa.

Genomförande och uppföljning

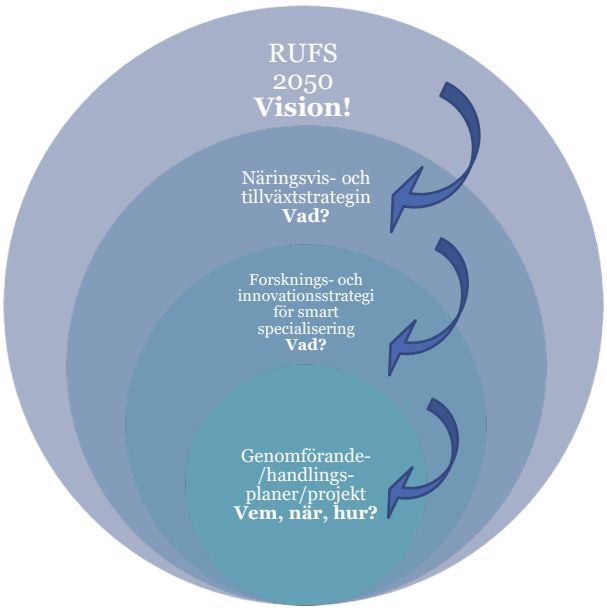
4. Genomförande och uppföljning

4.1 Samverkan för genomförande

Näringslivs- och tillväxtstrategin är både en konkretisering och en del av genomförandet av Stockholmsregionens utvecklingsstrategi (RUFS 2050) samt har samma giltighetstid. Näringslivs- och tillväxtstrategin beskriver *vad* som behöver prioriteras för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt i Stockholmsregionen. Den är ett strategiskt vägledande underlag för fortsatt dialog och samverkan mellan offentlig och privat sektor, akademi och ideella aktörer på kommunal, regional och statlig nivå. De föreslagna insatserna rör frågor där flera aktörer arbetar med olika delar som gemensamt har betydelse för att nå regional effekt. Alla aktörer har såväl möjlighet som ansvar att bidra till förverkligande av strategin och det innebär både utmaningar och möjligheter att prioritera och samverka för en hållbar utveckling i Stockholmsregionen. Det är ett komplext uppdrag som gränsar över flera organisationer, sektorer och nivåer vilket kräver samordning, samverkan och samsyn.

I genomförandet av de olika strategiska inriktningsområdena och insatserna kommer handlingsplaner, genomförandeplaner och utvecklingsprojekt att tas fram, där beskrivs *hur* och *när* insatsen ska genomföras och av *vem*, *dvs* vilka aktörer som är delaktiga. Ansvaret är delat mellan offentliga aktörer, företag, offentliga myndigheter på lokal, regional och nationell nivå, akademi, bransch- och intresseorganisationer, invånare med flera. De delaktiga aktörerna har olika infallsvinklar, mandat och resurser till sitt förfogande och därför är samverkan på flera nivåer och över olika sektorer avgörande för ett framgångsrikt genomförande. För att säkerställa goda processer krävs dessutom gemensamma kontaktytor på såväl politisk som på tjänstemannanivånivå.

Det vidare arbetet berör exempelvis kartläggningar, vilka befintliga plattformar, nätverk och forum som är aktuella samt hur dessa optimeras, vidareutvecklas och finansieras. Deltagare och ansvariga, form och finansiering är föränderligt beroende på insats, men utgångspunkten ska ligga i befintlig kompetens, uppdrag och samverkansforum. Strategin genomförs tillsammans med den regionala utvecklingsstrategin.

I processen med framtagandet av strategin har ett tydligt behov av regional samordning av regionala utvecklingsfrågor lyfts fram. Det som efterfrågas är både ett forum på hög nivå för styrning och ledning, med ledande aktörer och beslutsfattare såväl som samverkan för konkreta insatser. Samverkan mellan olika aktörer kommer vara viktigt för att lösa de utmaningar vi står inför, där anpassningsförmåga, diversitet och robusthet är några av de grundläggande saker som behövs för att bygga upp Stockholmsregionen resiliens.

Regionens aktörer är beroende av stabila och fungerande samverkansformer för att skapa möjlighet för en snabb omstart och omställning i oförutsägbara och utsatta situationer, såsom till exempel covid-19 pandemin.

Region Stockholm samordnar det regionala utvecklingsarbetet i Stockholms län och har tillgång till statliga, regionala medel samt medel från EU:s strukturfonder för det regionala tillväxtarbetet. Det är viktigt att dessa medel omhändertas i linje med regionala strategier och i samverkan med aktörer på flera nivåer så att uppväxling mellan olika insatser samt fonder kan säkerställas i möjligaste mån. Här är inte minst ett nära samarbete med *Europeiska* regionalfonden (ERUF), *Europeiska Socialfonden* (ESF+) och det *nationella regionalfondsprogrammet* av stor betydelse. Genom dessa medel kan riktade tillväxtinsatser möjliggöras, formerna för genomförande kan utformas koordinerat med den utveckling av samverkansformer som påbörjats. Samverkanstrappan är ett verktyg som kan vägleda aktörer i arbetet för en långsiktig och hållbar utveckling av näringslivet i regionen. Verktygets utformning möjliggör att aktörer gemensamt kan ta fram handlingsplaner, genomförandeplaner, utvecklingsprojekt, arbetsformer och andra insatser i linje med strategin.

Relaterade strategier och aktörer
Genomförandet av näringslivs- och tillväxtstrategin, inklusive Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering står i relation till ett stort antal strategier och involverar många aktörer för Stockholmsregionens utveckling. Dessa strategier och aktörer återfinns på olika nivåer, från EU till lokal nivå.

Exempel på relaterade strategier
Kulturstrategi för Stockholmsregionen, Agenda 2030, Forsknings- och utvecklingsstrategi för Region Stockholm 2020-2024 Life Science-strategi för Stockholmsregionen, Innovationsstrategi för Region Stockholm, Livsmedelsstrategi för Stockholmsregionen, Ett jämställt Stockholm - Länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2021–2026, Strategisk inriktning för hållbar tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län 2025+,

Klimatfärdplan 2050 för stockholmsregionen, Godsstrategi för Stockholmsregionen, Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen, Länsplan för regional transportinfrastruktur 2018-2029, ÖMS 2050, Folkbildningsstrategi för Stockholmsregionen, , Policy Folkhälsa 2017-2021, Policy hållbarhet, Framtidens hälso- och sjukvård 2025, Stockholms läns livsmedelsstrategi, En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2014–2020, Sveriges export- och investeringsstrategi, med flera.

Exempel på berörda aktörer i regionen.
Region Stockholm, Länsstyrelsen i Stockholm, kommunerna och deras bolag i länet och i angränsande län, Storsthlm, universitet, högskolor och andra utbildningsanordnare, forskningsinstitut, företag inom olika sektorer, branschorganisationer, innovations- och näringslivsfrämjare, klusterbildningar, stiftelser, samverkansorganisationer samt representanter för nationella organisationer och myndigheter, med flera.

4.2 Uppföljning

Uppföljningen av strategin följer den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) i de delar som relaterar till Näringslivs- och tillväxtstrategin. Uppföljningen sammanställs årligen i en uppföljningsrapport och presenteras med samma tidsintervall vid RUFS-konferenserna. Inom de olika delmålen finns olika tidsintervall för när data uppdateras, vilket innebär att allt inte kan uppdateras årligen i uppföljningen. Då Näringslivs- och tillväxtstrategin är en konkretisering av RUFS 2050 ligger RUFS uppföljning som bas även för strategin. Därtill kan det bli aktuellt att utforma rutiner för uppföljning av insatser i linje med strategin som tillkommer i genomförandefasen, exempelvis kvantitativa och kvalitativa mål, kortsiktiga och långsiktiga mål, indikatorer och mätetal. De delmål och prioriteringar som är särskilt relevanta att följa upp för denna strategi återfinns i bilden med RUFS 2050 målstruktur på sida 8.

Uppföljningsmodellen för RUFS 2050 följer fyra frågeställningar som kopplar till bäringen på olika utvärderingsområden:

- Planens måluppfyllelse - *Når regionen delmålen?*
- Internationella jämförelser - *Hur presterar regionen i förhållande till andra europeiska regioner?*
- Samlad konsekvensbedömning - *Vad blir planens effekter för hållbarheten?*
- Regionala prioriteringar - *Vad gör regionens aktörer?*

Som regionalt utvecklingsansvarig återrapporterar även Region Stockholm till Tillväxtverket. Återrapporteringen följer Tillväxtverkets mall som i nuläget innefattar nedan listade tematiska områden, där en stor del relaterar till Näringslivs- och tillväxtstrategin.

- Det regionala utvecklingsansvaret
- Innovation och företagande
- Attraktiva miljöer och tillgänglighet
- Kompetensförsörjning
- Internationellt samarbete
- Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

- Samverkan och gemensam finansiering
- Hållbarhet i det regionala tillväxtarbetet
- Arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera

Främja tillgänglighet till kommersiell service i serviceglesa områden

BILAGOR

Bilaga 1

Säkerställ tillgången till regionala analyser av flaskhalsar för innovationsspridning och digitalisering

I arbetet för att löpande säkerställa uppdaterad analys av flaskhalsar gällande innovation, inklusive digitaliseringen, hänvisar Region Stockholm till den årliga utvärderingen av den regionala utvecklingsstrategin RUFS 2050, Läget i Stockholmregionen, och den därinom genomförda informationsinhämtningen. Vidare ämnar Region Stockholm inför utvärderingen av RUFS 2050 och inom ramen för strukturen för utveckling och implementering av regionens forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering förstärka inhämtningen av information från berörda innovations- och forskningsnoder samt övriga regionala innovationsaktörer, pågående projekt, uppdrag och, samarbeten.

Etablera en struktur med kompetens och resurser för hantering av kraven på smart specialisering (se även 2.1)

Region Stockholm har som regionalt utvecklingsansvarig aktör i uppdrag att samordna insatser för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategins RUFS 2050, som operationaliserats i näringslivs- och tillväxtstrategin, inklusive smartspecialiseringsstrategin. Region Stockholm kommer löpande från 2021 att förstärka det operativa arbetet för smart specialisering och har en ambition att etablera en strategisk samverkan med representanter från akademi, näringsliv och offentlig sektor till stöd för arbetet.

Utveckla metoder för uppföljning och utvärdering

Tillväxtverket har på nationell nivå ett uppdrag att utveckla övervaknings- och utvärderingsverktyg för att mäta och följa upp mål och resultat av smart specialiseringsstrategin. Dessa verktyg kommer att komplettera Region Stockholms årliga utvärdering av RUFS 2050, den årliga återrapporteringen av 1.1-fonderna samt den löpande redovisningen av berörda insatser, projekt och samarbeten inom ramen strategin för smart specialisering. I detta sammanhang är det också viktigt att insatser inom smart specialiseringsstrategin utformas på ett sätt som underlättar inhämtning, återkoppling samt utvärdering av kvalitativa och kvantitativa resultat från berörda projektägare.

Säkerställ en bred regional samverkansprocess

Stockholmsregionen har sedan 2015 arbetat med breda, inkluderade involveringsprocesser för smart specialisering och Region Stockholm säkerställer fortlöpande entreprenöriella processer. Genom att etablera och engagera regionala aktörer i nätverk, arbetsgrupper och andra insatser är syftet att utveckla en förtroendefull relation, inte minst med regionens innovations- och forskningsmiljöer. Allt för att identifiera behov och utvecklingsmöjligheter som kan förstärka regionens internationella konkurrenskraft inom valda spetsområden och bidra till att identifiera och utveckla nya spetsområden.

Fortsätt utvecklingen av forsknings- och innovationssystemen

Stockholmsregionens har ett relativt väl utvecklat innovationssystem. Det finns ett stort antal forsknings-, innovations- och företagsstödjande aktörer av olika karaktär. Många har en ägar- eller styrgrupp bestående av aktörer från olika sektorer och en uttalad inriktning mot en viss frågeställning eller sektor. Flera insatser är riktade mot geografiska forsknings- och innovationsmiljöer. Det finns behov av tydligare koordinering av det regionala innovationsstödjande systemet. Genom kartläggning och tydligare uppdragsbeskrivningar kommer Region Stockholm ta en tydligare roll för att identifiera, medfinansiera t ex in-kind och följa upp aktörer och samverkansplattformars verksamhet inom prioriterade områden. Eftersom Stockholmsregionen har begränsade regionala utvecklingsmedel, så har EU:s strukturfonder en viktig roll för att stärka innovationssystemet.

Säkra insatser för industriell omställning

Industriell omställning (industrial transition) är ett av fyra prioriterade områden i Stockholmsregionens strategi för smart specialisering. Stockholmregionen är landets näst största industrilän. Många av regionens små och medelstora företag står inför utmaningar, med krav på ökad elektrifiering, automatisering samt digitalisering för att säkerställa framtida konkurrenskraft. En nationell forsknings- och innovationsnod med fokus på hållbar produktion har etablerats i Södertälje och i Nykvarn pågår utveckling av ett testlabb inom elfordon. Industriell omställning ligger i linje med Stockholmsregionens styrkeområden inom bland annat IKT/digitalisering, material och miljöteknik och kan bidra till hållbar produktion inom flera sektorer, som t.ex. livsmedel, bygg och tillverkningsindustri.

Öka samarbetet med andra regioner, även internationellt

Som ett litet exportberoende land har Sverige och även Stockholmsregionen historiskt varit beroende av internationella samarbeten och marknader. Betydelsen av Stockholmsregionens internationella engagemang, roll i de globala värdekedjorna samt dess eventuella kommande lokalisering på regional nivå har accentuerats av covid-19-pandemin. Detta är viktigt för såväl Stockholmsregionen som för hela Sveriges utveckling. Region Stockholm kommer tillsammans med regionala, kommunala, privata samt statliga aktörer att löpande följa det internationella arbetet för att utveckla breda internationella samarbeten, exempelvis genom exportsamverkan inom STHLM GLOBAL och för att säkerställa fortsatt internationell delaktighet, exempelvis i kommande EU-program som Horisont Europa, Europa Digital, Urbact och Interreg Europa.

§ 208
Remissversion Regional näringslivs- och tillväxtstrategi
TRN 2020–0077

Ärendebeskrivning

I budget 2019 för Region Stockholm (LS 2017–1455) har fullmäktige gett tillväxt- och regionplanenämnden i uppdrag att, genom sin beredning för regional attraktionskraft, utarbeta en heltäckande regional näringslivs- och tillväxtstrategi. Förvaltningen tagit fram ett förslag på en remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen, med utgångspunkt i RUFS 2050. Arbetet påbörjades hösten 2019 med framtagande av en nulägesanalys för näringsliv och tillväxt i Stockholmsregionen. Arbetet har skett i bred samverkan med regionens aktörer genom workshops, dialogmöten och skriftliga inspel. Framtagande av förslag till strategin har beretts i beredningen för regional attraktionskraft.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande
Förslag till remissversion Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen
Förteckning av genomförda dialogmöten för framtagandet av Näringslivs och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen

Förslag och yrkanden

Ordförandes förslag om bifall till förvaltningens förslag.
V-ledamöters yrkande om sitt förslag till beslut att återremittera ärendet.

Proposition

Ordförande ställer proposition på sitt förslag till beslut och finner att sitt förslag har fått bifall av nämnden.
Ordförande ställer proposition på V-ledamöters yrkande och finner att yrkandet inte har fått bifall av nämnden.

Beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande:

1. Förslag till remissversion Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen, TRN 2019–0077 överlämnas till regionstyrelsen för fortsätt beredning.

2. Paragrafen justeras omedelbart

Särskilt uttalande

M-, C-, L-, KD- och MP-ledamöter lämnar ett särskilt uttalande
S-ledamöter lämnar ett särskilt uttalande

Reservation

V-ledamöter reserverar sig till förmån för sitt yrkande

Protokollsanteckning

V-ledamöter låter anteckna i protokollet: Vänsterpartiet förutsätter att man under remissrundan lyssnar extra noga på de fackliga organisationernas remissvar.

Moderaterna
Centerpartiet
Liberalerna
Kristdemokraterna
Miljöpartiet

SÄRSKILT UTTALANDE
2020-12-14

Ärende 2
TRN 2019-0077

Särskilt uttalande

Den blågröna koalitionen har valt att i detta skede inte ha synpunkter på innehållet i det förslag till strategi som tagits fram av tillväxt och regionplaneförvaltningen. Politiken vill invänta de viktiga remissinstansernas synpunkter i detta skede. En revidering av förslag till strategi kan komma att ske efter avslutad remissrunda.

Tillväxt- och regionplanenämnden

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

SÄRSKILT UTTALANDE
2020-12-14
Ärende 15
TRN 2019–0077

Remissversion Regional näringslivs- och tillväxtstrategi

Vi vill först föra till protokollet att det, trots flera uppmaningar från bland annat oss socialdemokrater, är mycket beklagligt att arbetsmarknadens parter haft mycket lite inflytande i processen med att ta fram strategin. De fackliga organisationerna har, vad vi kunnat se, inte ens bjudits in och på arbetsgivarsidan så har inte besöksnäringen- och servicenäringens organisationer inte deltagit (oklart om de bjudits in).
De fackliga organisationerna i allmänhet, samt centralorganisationer och facken inom industrin i synnerhet, besitter en stor kunskap på områdena kompetensförsörjning, omställning och tillväxt. Att den kunskapen inte fått varit med från början, trots upprepade påstötningar från oss socialdemokrater är ett svaghetstecken för remissversionen.
Vi förutsätter att man efter remissrundan väljer att lyssna extra noga på dessa organisationers remissvar.

I remissversionen till näringslivs- och utvecklingsstrategi står väldigt lite om välfärdens betydelse för tillväxt och investeringar. Detta måste inarbetas efter remisstiden gått ut. En fungerande, generell och gemensamt finansierad välfärd är en komparativ fördel i kampen om utländska investeringar.

I remissversionen markeras också betydelsen av att minska belastningen på miljön och klimatet från verksamheter inom regionen. Det är viktiga och nödvändiga åtgärder som dessutom är nödvändiga för att upprätthålla regionens attraktivitet.
Men miljö- och klimatutmaningen handlar inte enbart om att ”städa framför egen dörr”, utan är också en fantastisk möjlighet till industriell utveckling och nya jobb i regionen. Vad det kan betyda illustreras av initiativ som Northvolt i Skellefteå, Hybrit i Luleå och LKABs nylgen annonserade satsning på fossilfri järnsvamp.
I remissversionen saknar vi satsningar på att utveckla kompentens, produkter och tillverkning av produkter och tjänster som kan möta den enorma efterfrågan den globala klimatomställningen kommer att skapa.

FÖRSLAG TILL BESLUT
2020-12-14

TRN 2019-0077

Tillväxt- och regionplanenämnden
Ärende 15

Förslag till remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen

Vänsterpartiet påtalade redan tidigt i processen kring näringslivs- och tillväxtstrategin att fackförbunden måste involveras i arbetet för att strategin ska kunna betraktas som legitim. Trots det är det uppenbart att ingen dialog har skett med facken. Det framgår dels av den förteckning över dialogtillfällen som återfinns som bilaga till strategin, dels av de möten vi själva har haft med olika fackförbund för att diskutera strategin.

Resultatet av detta är att frågor såsom arbetsvillkor och arbetsmiljö saknas helt i det förslag som nu läggs fram. Vi saknar skrivningar om vikten av goda arbetsvillkor och ett friskt arbetsliv där invånarna kan känna sig trygga och må bra. Ett av inriktningsområdena i strategin är att stärka och utveckla små och medelstora företags konkurrenskraft. Vi vet dock att dessa företag oftare har svårare att skapa och upprätthålla bra villkor för sin personal, vilket borde adresseras i strategin. De fackliga organisationerna har också betydande kunskap om kompetensförsörjning och omställning som hade varit värdefull att ta del av i arbetet med strategin.

Strategiförslaget fäster stor vikt vid att attrahera internationella talanger och spetskompetens. Betydligt viktigare för regionens utveckling är att locka de invånare som redan finns här att söka sig till de branscher där behovet av utbildad personal är stort.

Strategiförslaget nämner ingenting om folkhälsa och hur de ökade klyftorna i regionen påverkar medellivslängden bland invånarna. En del av lösningen ligger i att fler gymnasielever klarar utbildningen, i trygga anställningar och i minskade löneskillnader. En rapport från Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin visar exempelvis att det är fyra gånger högre risk att dö i covid-19 i gruppen med lägst inkomst jämfört med gruppen med högst inkomst. Arbetet med folkhälsofrågor måste därför gå hand i hand med det näringslivsfrämjande arbetet.

Klimat- och miljöfrågor spelar en undanskymd roll i det föreliggande strategiförslaget. Tesen i strategin är att ekonomisk tillväxt och ekologisk hållbarhet kan förenas, men som flera vetenskapliga rapporter på senare tid har visat är det i verkligheten inte möjligt. Den politiska ledningen i Region Stockholm har en problematisk fixering vid att locka hit internationella huvudkontor, vilket leder till ett fokus på internationell tillgänglighet och att skapa fler direktflyglinjer. För oss är det uppenbart att detta är oförenligt med klimatmålen och målen om en hållbar region.

Med anledning av ovan nämnda fundamentala brister i en strategi som syftar till att vara ett underlag för prioriteringar i det regionala näringslivs- och tillväxtarbetet yrkar vi på återremiss.

Förslag till beslut

att återremittera ärendet.

Region Stockholm

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-12-04

TRN 2019–0077

Handläggare:
Cecilia Lindahl

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Förslag till remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen

Ärendebeskrivning

I budget 2019 för Region Stockholm (LS 2017–1455) har fullmäktige gett tillväxt- och regionplanenämnden i uppdrag att, genom sin beredning för regional attraktionskraft, utarbeta en heltäckande regional näringslivs- och tillväxtstrategi. Förvaltningen tagit fram ett förslag på en remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen, med utgångspunkt i RUFS 2050. Arbetet påbörjades hösten 2019 med framtagande av en nulägesanalys för näringsliv och tillväxt i Stockholmsregionen. Arbetet har skett i bred samverkan med regionens aktörer genom workshops, dialogmöten och skriftliga inspel. Framtagande av förslag till strategin har beretts i beredningen för regional attraktionskraft.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2020-12-04
Förslag remissversion Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen
Förteckning av genomförda dialogmöten för framtagandet av Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen

Förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden föreslås besluta följande:

1. Förslag till remissversion Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen, TRN 2019–0077 överlämnas till regionstyrelsen för fortsätt beredning.

2. Paragrafen justeras omedelbart

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Tillväxt- och regionplaneförvaltningen har tagit fram en remissversion för Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen med utgångspunkt i RUFS 2050 i överenstämmelse med regionfullmäktiges uppdrag till nämnden. Näringslivs- och tillväxtstrategin innefattar även regionens Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering, vars framtagning är ett nödvändigt villkor för att använda det europeiska regionalfondsprogrammet i Stockholmsregionen.

Arbetet med strategin påbörjades hösten 2019 genom en nulägesanalys för näringsliv och tillväxt samt tre fördjupningsrapporter inom olika områden. Strategin har tagits fram under ledning av en styrgrupp med representation från näringsliv, kommuner och Region Stockholm. Förslaget till remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi inklusive smart specialisering har tagits fram i bred samverkan med regionens aktörer, genom workshops, dialoger och skriftliga inspel.

Strategin har sin utgångspunkt i globala trender, Stockholmsregionens styrkor och utmaningar samt ett antal omfattande analyser. Strategin tar upp *vad* som behöver prioriteras för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt i Stockholmsregionen. I nästa skede kommer handlingsplaner, genomförandeplaner och utvecklingsprojekt för de olika strategiska inriktningsområdena att tas fram vilket kommer att fokusera mer på *hur* och *vem* eller *vilka*.

De fyra identifierade inriktningsområdena är:
1. Stärk och utveckla forskning och innovation genom smart specialisering.
2. Stärk och utveckla små och medelstora företags konkurrenskraft.
3. Stärk och utveckla export, internationalisering och investeringar.
4. Stärk och utveckla strategisk kompetensförsörjning.

Bakgrund
Region Stockholm har ansvar för regional utveckling för Stockholms län i enlighet med lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar samt förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete. I november 2020 antog regionfullmäktige den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFS 2050, som Stockholmsregionens utvecklingsstrategi i linje med riktlinjerna för det regionala utvecklingsansvaret.

Även de två föregående utvecklingsplanerna, RUFS 2010 och RUFS 2001 har varit Stockholmsregionens utvecklingsstrategi, men då antagna av länsstyrelsen som tidigare hade ansvaret för regional utveckling.

I syfte att operationalisera och konkretisera den regionala utvecklingsstrategins RUFS 2050 och det regionala tillväxtarbetet i Stockholms län fick nämnden i budgeten 2019 i uppdrag av regionfullmäktige att ta fram en heltäckande näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen.

Näringslivs- och tillväxtstrategin innefattar även regionens Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering, vars framtagning är ett nödvändigt villkor för att använda det europeiska regionalfondsprogrammet i Stockholmsregionen. Ansvaret för att skriva fram och förvalta den europeiska regionalfondsprogrammet i Stockholmsregionen ligger på Region Stockholm, vilket är en del av det statliga uppdraget som regionalt utvecklingsansvarig för Stockholms län. Forsknings- och innovationsstrategin har redan varit ute på remiss i september 2020 i samband med remissen för förslag till operativt regionalt program för europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027.

Arbetet med remissversionen av Näringslivs- och tillväxtstrategin påbörjades med framtagandet av en nulägesanlys för näringsliv och tillväxt i Stockholmsregionen under hösten 2019. Nulägesanalysen håller på att uppdateras med tillägg om Coronapandemin och dess påverkan på näringsliv och tillväxt. För att ytterligare belysa viktiga områden för Stockholmsregionen har också tre fördjupningsrapporter tagits fram: ”Tillverkningsindustrin i Stockholms län”, ”Det globala Stockholm - En kartläggning av multinationella företag med huvudkontor i Norden och Stockholmsregionen”, som togs fram tillsammans med Stockholm Business Region samt ett pågående arbete med rapporten ”Export och globala värdekedjor”.

Inför arbetet med Näringslivs- och tillväxtstrategin bildades en styrgrupp med representanter från Region Stockholm, Storssthlm, Södertälje kommun, Stockholm Business Region och Stockholms Handelskammare. Ledamöterna i styrgruppen har med sig olika kompetenser och erfarenheter som bedöms vara viktiga i näringslivs- och tillväxtarbetet i Stockholmsregionen.

Förslag till remissversion till Näringslivs- och tillväxtstrategi inklusive smart specialiseringsstrategi har tagits fram i bred samverkan med

regionens aktörer, såsom akademi, främjandeaktörer, branschorganisationer, offentliga organisationer och myndigheter. Strategin bygger på en samlad regional kompetens genom workshops, dialog-, förankrings och informationsmöten (se bilaga *Dialogmöten/Förankring i regionen gällande Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen*). Flera aktörer har också lämnat skriftliga inspel.

Förslag till remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen
Strategin har sin utgångspunkt i globala trender, Stockholmsregionens styrkor och utmaningar och omfattande analyser, såväl de ovan nämnda som andra rapporter och analyser från Region Stockholm och andra aktörer.

Strategin tar upp vad som behöver prioriteras för ett konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar tillväxt i Stockholmsregionen. Förslaget till remissversion är ett vägledande dokument som ska underlätta dialog och samsyn mellan regionens utvecklingsaktörer.

Strategin är uppbyggd i fyra kapitel:
1. Utgångsläge, utmaningar och styrkeområden, hållbar utveckling och förutsättningar för näringsliv och tillväxt
2. Strategiska inriktningen, med insatser inom fyra olika inriktningsområden
3. Stockholmsregionens forskning- och innovationstrategi för smart specialisering
4. Genomförande och uppföljning – processen framåt ut med handlingsplaner, genomförandeplaner och utvecklingsprojekt.

Den strategiska inriktningen med fyra inriktningsområden ska bidra till att stärka Stockholmsregionens globala konkurrenskraft och tillväxt genom gemensam kraftsamling och samordning.

De fyra inriktningsområdena är:
1. Stärk och utveckla forskning och innovation genom smart specialisering
2. Stärk och utveckla små och medelstora företags konkurrenskraft
3. Stärk och utveckla export, internationalisering och investeringar
4. Stärk och utveckla strategisk kompetensförsörjning

För att genomföra strategin kommer handlingsplaner, genomförandeplaner och utvecklingsprojekt inom de olika inriktningsområdena tas fram. Där beskrivs hur och när de olika insatserna ska genomföras och vilka aktörer som är en del av genomförandet.

Strategin kommer att följas upp i samband med den årliga RUFS 2050-uppföljningen.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet
Beslutet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Miljökonsekvenser av beslutet
I enlighet med Region Stockholms miljöpolitiska program, Miljöprogram 2017–2021 har hänsyn till miljön beaktats och det bedöms att en särskild miljökonsekvensbedömning i detta ärende inte är relevant.

Hanna Wiik
Förvaltningschef

Cecilia Lindahl
Regionplanerare

Regionledningskontoret
Analys och utveckling

PM
2021-03-24

Diarienummer
RS 2020-0780

Handläggare Magnus Kristiansson
E-post Magnus.a.Kristiansson@sll.se

Remissammanställning Remissförslag Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen

Remissförslaget till Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen har skickats på remiss till 240 aktörer under perioden 22 december 2020 till och med den 5 mars 2021.

Synpunkter

Totalt inkom 82 svar på remissen. Av dessa avstod 14 från att lämna synpunkter vilket medför att 68 svar ligger till grund för denna sammanställning.

Övergripande synpunkter

Många av regionens aktörer[1] är positiva till att en strategi för näringsliv och tillväxt utarbetas och tycker att det är viktigt att näringslivs- och tillväxtfrågorna hanteras samlat, vilket är avgörande för en hållbar utveckling i regionen. Många remissinstanser uttrycker sitt stöd till strategins inriktningsområden och insatser som de tycker ligger väl i linje med regionens utvecklingsbehov inom området.

Flera remissinstanser skriver att det är bra att Näringslivs och tillväxtstrategin tar upp hållbarhet, men att hållbarhetsperspektivet behöver synas tydligare genom hela dokumentet och i insatserna. Ett flertal remissinstanser tar också upp infrastrukturens roll för ett konkurrenskraftigt näringsliv (se vidare under nedan).

Region Stockholms analys är att det finns ett brett stöd av att ta fram en gemensam strategi för näringsliv- och tillväxt bland regionens aktörer och att de flesta remissinstanser anser att inriktningsområdena med insatser väl överensstämmer med regionens utvecklingsbehov och är i linje med respektive remissinstans eget arbete.

[1] Exempelvis Södertörnskommunerna (Botkyrka, Nykvarn, Nynäshamn, Haninge, Huddinge, Salem, Södertälje, Tyresö), Stockholms stad, Södertälje Science Park, Södertälje kommun, Nacka kommun, Scania, Nynäshamns kommun och Karolinska Institutet

Kapitel 1: Hållbar utveckling och förutsättningar för näringsliv och tillväxt
Remissinstanserna framhåller särskilt vikten av att omhänderta den hållbara omställningen till gagn för såväl en hållbar utveckling som förstärkt tillväxt och konkurrenskraft i omställningens spår.

Hållbar utveckling
Flera remissinstanser anser att det är bra att Näringslivs och tillväxtstrategin tar upp hållbarhet, men att hållbarhetaspekterna behöver synas tydligare genom hela dokumentet, i såväl den strategiska inriktningen som i insatserna.

Förutsättningar för näringsliv och tillväxt
Flera remissinstanser lyfter betydelsen av både infrastruktur i form av till exempel transportsystem, kollektivtrafik et cetera samt digital kapacitetsuppbyggnad som betydande förutsättningar för näringsliv och hållbar tillväxt. Ett annat område som flera remissinstanser tar upp är tillgång till elkraft för företagsetableringar.

Hälso-och sjukvårdsnämnden och Vårdens kunskapsstyrningsnämnd vill särskilt framhålla vikten av att integrera ett folkhälsoperspektiv i de för länet strategiskt viktiga utvecklingsfrågorna såsom i näringslivs- och tillväxtarbetet.

Region Stockholms analys är att Näringslivs- och tillväxtstrategin skulle dra fördel av att integrera hållbarhetsaspekten mer tydligt i hela dokumentet. Region Stockholm instämmer att infrastruktur är viktigt för en internationellt konkurrenskraftig Stockholmsregion, dock har infrastruktur, liksom flera av de andra områden under Förutsättningar för näringsliv, separata processer vid sidan av näringslivs- och tillväxtarbetet. Exempel på detta är Länsplanearbetet, RUFS 2050 samt i det storregionala perspektivet En bättre Sits. Region Stockholm håller med om vikten av elkraft-försörjning och anser även att folkhälsa är viktigt för näringsliv- och tillväxt.

Kapitel 2: Strategiska inriktningen, med insatser inom fyra olika inriktningsområden
En samlad bild är remissinstanserna framhåller betydelsen av valda inriktningsområden med tillhörande insatser. Några remissinstanser har eftersökt tydligare skrivningar gällande hållbarhet samt förutsättningar för tillväxt i form av exempelvis bostäder, infrastruktur med mera (se även

ovan). Nedan följer en redogörelse av synpunkter på de fyra inriktningsområdena.

Stärk och utveckla forskning och innovation och smart specialisering
Flera remissinstanser poängterar att forskning och innovation är ett avgörande inriktningsområde för näringslivsutveckling, stärkt internationell konkurrenskraft och hållbar tillväxt i hela Stockholmsregionen

Region Stockholms analys är att det råder tydlig samstämmighet om betydelsen av framstående forskning och innovation till stöd för framgångsrik näringslivsutveckling och tillväxt i hela Stockholmsregionen.

Stärk och utveckla små och medelstora företags konkurrenskraft
Många remissinstanser lyfter små och medelstora företags betydelse för Stockholmsregionens konkurrenskraft. Flera kommuner, såsom Värmdö, Vallentuna, Upplands Väsby, Sollentuna och Nynäshamn tar upp att det är mycket viktigt att öka små- och medelstora företags möjlighet att medverka i offentlig upphandling.

Region Stockholms analys är att remissinstanserna delar synen på små- och medelstora företags betydelse för hela Stockholmsregionens konkurrenskraft.

Stärk och utveckla export, internationalisering och investeringar
Ett flertal remissinstanser har betonat internationell tillgänglighet för att bibehålla och öka den internationella konkurrenskraften.

Region Stockholms analys instämmer med remissinstanserna i betydelsen av hög internationell tillgänglighet, långsiktiga investeringar och en hög export för att bibehålla och öka den internationella konkurrenskraften.

Stärk och utveckla strategisk kompetensförsörjning
De flesta remissinstanser lyfter strategisk kompetensförsörjning som en av de viktigaste frågorna för näringslivsutveckling, internationell konkurrenskraft och hållbar tillväxt.

Region Stockholms analys håller med remissinstanser betoning på kompetensförsörjningens betydelse, vilket inte minst under pågående pandemi blivit än mer uppenbart.

Kapitel 3: Stockholmsregionens forskning- och innovationsstrategi för smart specialisering
Forsknings- och innovationsstrategin för smart specialisering fanns även med som en del av förslaget till operativt program för ERUF 2021–2027 som skickades på remiss 26 augusti till och med den 15 oktober 2020 (RS 2020-0369). På grund av detta efterfrågades inte särskilt några synpunkter kring detta kapitel och det har inte heller gjorts några förändringar av detta kapitel.

Kapitel 4: Genomförande och uppföljning – processen framåt ut med handlingsplaner, genomförandeplaner och utvecklingsprojekt
Några remissinstanser exempelvis Norrtälje kommun, Stockholm Science City, Solna Stad, Danderyd och Upplands Bro kommun, tycker att det skulle vara bra att lyfta någon tidsaspekt gällande genomförandet.

Region Stockholms analys är att då ansvaret för genomförandet av strategin kommer vara fördelat på flera olika aktörer i regionen kan Region Stockholm inte tidsätta aktiviteter i genomförandet som ägs av andra. Det är en fråga om samordning mellan flera aktörer där man gemensamt måste komma fram till vad som är prioriterat under aktuell tidpunkt och vem som ska göra vad och hur.

Medverkan i genomförande av beskrivna insatser
Alla remissinstanserna är positiva till framtagandet av strategin och vill på olika sätt delta i det fortsatta arbetet för att implementera den. Det är tydligt i remissvaren att aktörerna i regionen besitter en enorm kompetens och bredd för arbete med näringslivs- och tillväxtfrågor. Många instanser beskriver sin verksamhet och arbetssätt och är positiva till att delta i fortsatt arbete samt dela med sig av erfarenheter, kompetens och material.

Region Stockholms analys är att Näringslivs- och tillväxtstrategin är framtagen i bred dialog för att kunna fånga upp prioriteringar som belyses av fler aktörer i regionen. Det är glädjande att så många av regionens aktörer är så positivt inställda till fortsatt och utökad samverkan inom deras verksamhetsområden.

Avvägning
Nedan listas de väsentliga justeringar som är gjorda i förhållande till tillväxt- och regionplanenämndens remissversion av Näringslivs- och tillväxtstrategin baserat på inkomna remissvar.

- Hållbarhetsperspektivet har lyfts fram både i inledningen såväl som i inriktningsområden och insatser. Två nya insatser inom hållbarhet är:
    - Främja forskning och innovation för hållbara varor och tjänster
    - Stöd omställningen i små- och medelstora företag
- Insatserna gällande regelförenkling och planeringsfrågor under ”Små och medelstora företags konkurrenskraft” är justerade för att renodla och konkretisera insatserna
- Skrivelser om det storregionala perspektivet har lagts till
- Mikroföretagen har synliggjorts
- Sjötransport och hamnar har lagts till i insatser för internationell tillgänglighet
- Ett förtydligande har gjorts att Näringslivs- och tillväxtstrategin har samma giltighetstid som RUFS 2050, det vill säga till 2026

Region Stockholms bedömning är att synpunkter på valda områden med tillhörande insatser i de flesta fall har omhändertagits. Dock kommer ansvaret för genomförandet av strategin att vara fördelat på flera olika aktörer i regionen vilket medför att Region Stockholm inte kan tidsätta aktiviteter i genomförandet som ägs av andra, även om detta har efterfrågats. Det är en fråga om samordning mellan flera aktörer där man gemensamt måste komma fram till vad som är prioriterat under aktuell tidpunkt, vem som ska göra vad och hur.

Gällande infrastruktur instämmer Region Stockholm om att det är viktigt dock har infrastruktur separata processer vid sidan av näringslivs- och tillväxtarbetet (exempelvis Länsplanearbetet, RUFS 2050 samt i det storregionala perspektivet En bättre Sits) vilket gör att det inte är lika framträdande i Näringslivs- och tillväxtstrategin.

Centrala samverkansgruppen

UTDRAG FRÅN
MÖTESANTECKNINGAR
2021-05-11

RS 2020-0780

Utdrag ur mötesanteckningarna förda vid möte med centrala samverkansgruppen den 11 maj 2021

Punkt 3

Slutbehandling av Regional näringslivs- och tillväxtstrategi, RS 2020-0780

Centrala samverkansgruppen har tagit del av ärende RS 2020-0780.

På Centrala samverkansgruppens möte den 5 maj lämnades muntlig information i ärendet. På dagens möte föredrog Karin Ölander och Cecilia Lindahl, RLK, ärendet och svarade på frågor.

Kommunal, Vision och Vårdförbundet biträder arbetsgivarens förslag. Saco tackar för informationen.

Arbetsgivaren konstaterar att ärendet härmed är slutbehandlat i enighet.

Vid protokollet
Eva Nagy

Exp.
Akten
Regionstyrelsen